& 5. Met. c. 2. exemplo nautæ, qui per præsentiam est causa salutis per se, quia per artem suam positivè operatur salutem navis, per absentiam verò est causa per accidens naufragii, licèt Suarez disp. 26. sect. 6. & Aversa q. 16. sect. 2. velint, nautam esse per se causam contrariorum, quatenus ex sua libertate potest assistere, aut recedere à navi, undè dicunt Aristot. exemplum pertinere ad causam liberam.

40 Causam verò liberam unanimiter inquiunt omnes se ipsam determinare ex sua libertate ad certum actum in specie, v. gr. ad amorem, vel odium, ad volendum, aut nolendum, idque intelligi debere etiam positis omnibus conditionibus necessariis, & præ-requisitis ad operandum, & in hoc distingui à causis naturalibus, ita Suar. & Aversa cit. & sequitur Amic. tract. 14. q. 9. & colligitur ex Arist. 9. Met. tex. 3. ubi ait, potentiam rationalem posse esse principium effectuum contrariorum, irrationalem vero unius tantùm. Sed hoc absolutè intelligendum non est, si teneamus, bonum esse non posse, nisi objectum amoris, & malum odii; nam cùm à talibus objectis necessitetur voluntas quo ad actus specificationem, planè per talem indeterminationem ad effectus contrarios causa naturalis à libera secerni non valebit in universum, sed tantùm circa quædam objecta, quæ bonitatem habent admixtam alicui imperfectioni, aut malitiæ veræ, vel apparenti, nam circa talia objecta voluntas est libera, etiam libertate contrarietatis, & specificationis, idest ad oppositos actus, velle, & nolle, & in hoc sensu intelligendus est Philos. cum 9. Metaph. text. 3. penes indifferentiam ad contraria potentiam rationalem ab irrationali secernit.

Absolutè igitur loquendo, & in universum, causa liberè discerni debet à naturali per indeterminationem ad contradictoria, scilicèt ad agere, & non agere, positis enim omnibus necessario prerequisitis ad agendum, voluntas potestatem habet agendi, & non agendi, ac causa naturalis remanet prorsus determinata ad alteram contradictionis partem, scilicet ad agendum, & penes hanc indifferentiam contradictionis nimirum essentialiter distinxit Arist. 9. Met. text. 18. potentias rationales ab irrationalibus, quòd illę, positis omnibus requisitis ad agendum, possunt operari, & non operari: at istę, positis omnibus requisitis, nequeunt non operari, indeterminatio igitur ad contradictoria, non ad contraria est illa, quæ essentialiter, & universum distinguit causas liberas à naturalibus, ita docuit Scot. 1. d. 1. quæst. 4. ad 3. & 4. dist. 12. quæst. 3. M. & quol. 18. art. 2. quibus in locis tradit ex professo hanc doctrinam, idque totum accuratè notavit Lich. 1. d. 6. qu. 2. §. *Insta litera &c.*

41 Circa determinationem causarum ad certos effectus in individuo censent aliqui, sumendam esse a circumstantiis, & conditionibus individuantibus objecti, & dispositionum, ignis v. grat. circa hoc lignum, hoc loco, & tempore sibi approximatum non potest, nisi hunc numero inducere calorem, & materia sic, & sic dispositа non potest ab hoc agente, nisi hanc numero formam recipere, nec forma aliam numero materiam informare, ita indicavit Fonseca 5. Metaphys. capit. 2. quæst. 14. sequitur Franciscus de Ranconis in Physica sect. 3. de concursu Dei cum causis secundis quæstion. 3. propositione. 2. & Faber inclinat 1. disputat. 54. numer. 48. & enixè tuetur Vasquez tom. primo in 3. part. disp. 74. cap. 8.

Opposita sententia, causam scilicet secundam tam naturalem, quàm liberam determinari ex concursu primæ ad singularitatem actus; est communis, quam docuit Rubion cum cœteris Nominalibus 2. d. 34. quæst. 2. in corpore quæsiti, idem sentiunt Bassol. 4. d. 43. quæst. 2. Tatar. in prædicam. c. de oppositis, §. *Tertiò sciendum &c.* ubi inquiunt, non posse naturaliter eundem numero effectum redire, quia de lege ordinaria nunquam Deus eundem numero præstat concursum, P. Vulpes tom. 1. p. 2. disp. 5. art. 3. nu. 11. & disput. 7. art. 5. & videtur sententia Doctoris 4. dist. 43. qu. 3. ubi inquit, quòd quantum est ex parte naturalium causarum, possent interdum redire iidem numero effectus, quia multæ combinationes causarum possunt naturaliter iterùm poni, undè quòd non redeant, videtur secundùm ipsum in divinam voluntatem reduci debere, hanc sequuntur communiter Recentiores, Aversa quæst. 16. sect. 3. Suarez disputat. 5. Metaph. sect. 3. numer. 34. Conimbr. 2. Phys. cap. 7. qu. 15. Hurtad. disput. 10. Phys. sect. 4. & alii passim.

42 Dicendum igitur est cum hac posteriori sententia, quæ est communior, & Scoti principiis conformior, quòd cum causa creata, quantùm est ex se sit indifferens ad producendum in hoc tempore, & loco cum omnibus aliis circumstantiis in hoc subjecto varios effectus numero distinctos, determinatur à Deo, ut certum quendam singularem effectum producat. Conclus. est Scoti, & Scotist. loc. citat. & Prob. 1. ex P. Vulpes cit. quia causa naturalis etiam sub requisitis ad agendum considerata est indifferens ad plures effectus numero producendos, quia hæc ad agendum requisita dicunt determinatum ordinem ad unum effectum specie, non autem numero, ergo talis determinatio in concursum divinum per se primo revocanda est tamquam in causam propinquam, & proximam. Confirm. ex Rubione, quia licèt causa naturalis sit determinata ad agendum certum effectum in specie, ut ignis ignem, non tamen individuum, ergo licèt ignis non indigeat aliquo determinante ipsum ad producendum ignem, indiget tamen aliquo determinante ipsum ad certum, & determinatum individuum producendum, non enim magis hic ignis produceret nunc istum ignem, & posteà alium à priori distinctum, quàm è converso, & ita, vel utrumque simul produceret, vel neutrum producere posset. Accedit ex eodem, quod nisi ita dicamus, nulla videtur assignari posse ratio, quare eadem res corrupta non possit naturaliter reparari, cùm enim ignis iste corruptus non magis sit nihil, nec impossibilis, postquam corruptus est, quàm fuerat, antequam esset ab alio igne productus, non minus nunc est in potentia materiæ, & virtute agentis, quamantea, planè si idem ignis applicetur ad eandem materiæ, non videtur quare eundem ignem reproducere nequeat, nisi quia prima causa non vult coagere secundæ ad eundem effectum numero, nisi semel, & hæc est ratio, quare Sol quotidie idem lumen in universum non producit, & intelligentia eundem motum in Cœlo.

43 Respondent, individuationem effectus prodire ex variis circumstantiis occurrentibus, quia nimirum agens agit in hoc subjectum hìc, & nunc, ex quibus determinatur illimitatio virtutis agentis ad unum numero effectum. Contra hæc limitatio in primis ex parte subjecti provenire non potest, nam sicut agens, v. gr. ignis; est de se indifferens ad unum, vel alium calorem numero producendum, ita è contra subjectum v. grat. aqua est de se indifferens ad recipiendum hunc, vel illum numero calorem. Nec provenire potest hæc limitatio ex parte loci, quia locus non est causa activa caloris, nec determinativa ignis adhunc calorem producendum, aut aquæ ad recipiendum, quia successivè in eodem loco idem ignis producit in eadem aqua calores numero diversos, & idem numero calor in eadem numero aqua posset replicari à Deo in alio loco. Nec provenire potest ex parte temporis, quia tempus est omnino extrinsecum effectui, nec aliquid imprimere videtur in causa, vel in effectu, nam duo agentia eodem tempore applicata producunt diversum effectum; & sunt aliqui effectus, qui nullum prorsus sibi determinant certum tempus, & indifferenter existere possunt, & produci in hoc, vel illo tempore, ut notat Doctor cit. sub E. sic Christus fuisset idem, qui nunc, si in ventre Virginis fuisset in uno instanti conceptus priùs, vel posteriùs, quàm fuerit de facto; idem esset mundus, si per annum priùs, vel posteriùs fuisset productus, quam de facto fuerit; idem denique foret Angelus a Deo productus mense Martio, vel Augusto, & stultum prorsus foret asserere oppositum, nę dicamus erroneum, quod si negaretur eundem esse Angelum mense Martio productum, & Augusto, tunc ut ait Hur. §. 67. distinguendi forent Angeli, sicuti fructus in vernos, & autumnales, vel æstivos, nam aliqui fuerent Angeli, qui non peterent produci, nisi verè, alii nisi æstate, alii nisi autumno.

44 Respondent, quòd licèt nulla singularis causa, aut circumstantia petat determinatè hunc effectum, sed omnes sint indifferentes per se sumptæ, tamen tota collectio illarum petit determinatum effectum; Contra, si nulla singularis causa, aut circumstantia petit determinatum effectum, ergo una alteri conjuncta nequit eam determinare, ergo tota collectio illarum ita manet indeterminata ad singularitatem effectus, sicut singulæ per se sumptę. Probatur consequ. a pari, quia sicut ex multis universalibus, licèt fiat aliquid minus universale, nunquam tamen fieri potest aliquod particulare sine hæcceitate, ita in proposito, &c. Accedit quod omnis, aut saltem aliqua combinatio causarum secundarum potest naturaliter iterùm poni, præsertim in effectibus, qui non dependent directè à tempore reali, ut est motus Cœli, qui à tempore non dependent directè, cùm ipsemet sit formaliter tempus extrinsecum reale mensurans motus inferiores, imò de facto hoc die est idem Angelus, qui movet Cęlum, est idem Cœlum, quod motum suscipit, est idem locus, in quo fit motus, cur igitur Cœlum hoc numero motu volvitur hodie, & non motu æterno, vel cras? Neq; dicas, id esse, quia hodiernos motus dependet ab hoc numero tempore, imaginario, quia cùm tempus imaginarium nihil sit, non videtur, quomodo determinare possit causas ad unitatem numeralem effectus, talis enim determinatio est quid reale, & non imaginarium.

Secundo hęc eadem determinatio ad virtutem naturalem effectus per concursum primę causę necessaria etiam est in causis liberis, tum quia rationes allatæ de naturalibus eodem modo concludunt de liberis; tum quia experimur, nos non esse liberos ad eliciendum potius hunc actum numero, quam alium circa idem objectum, nec enim de ea re fit a nobis consultatio, vel deliberatio, quia nec agnoscimus rationes individuales eorum, ad hunc ergo numero actum determinamur a Deo sicut determinantur aliæ causę naturales; tum tandem quia hoc satis consentaneum est divinæ scientiæ, & providentiæ, quòd sicut ab æterno decrevit in tali rerum serie, & circumstantiis me volitorum objectum, decrevit quo que simul me voluturum per talem numero volitionem, alioquin distinctè non videret actum à me in tali tempore, & loco eliciendum.

45 In oppositum Obiiciunt 1. Tum quia Aristot. 2. Phys. 38. effectibus in genere assignat causas in genere, & effectibus singularibus certas singulares. Tum 2. quia causa secunda propria actione attingit effectum secundum omnem eius formalitatem etiam individuam, ergo eius actio ex se determinata est ad hunc numero effectum. Tum 3. si causa est indifferens ad unum effectum, erit etiam indifferens ad infinitos, quod repugnare videtur eius virtuti finitæ. Tum denique si haberet vim ad plures numero effectus, posset quoque effectum iam præteritum reproducere, nam habet virtutem ex se indifferentem ad omnes, ex quo sequitur, posse eundem hominem decidere semen idem, & dis-

& disponere materiam ad ùnionem animæ filii mortui, atque ita ad ejus suscitationem virtute nativa cooperari.

Respond. ad primum sensum Aristot. ex ipso contextu colligi, ait enim quòd sicut secundum rationem genericam assignantur causa, & effectus, ut statuarius statuæ, ita etiam assignari debent secundùm rationem individualem, ut hìc statuarius hujus statuæ, non quia hæc statua determinaret præcisè hunc statuarium, vel è contra, sed cum actiones sint singularium, non potest hìc artifex efficere, nisi statuam singularem, non tamen determinatè hanc, vel illam. Ad secundum attingit utique causa secunda per suum concursum formalitatem etiam individuam effectus, sed non nisi quatenus ejus concursus ex se indifferens ad plures numero effectus disjunctim, determinatur ex conjunctione cum concursu primæ ad hunc numero effectum. Ad tertium causa secunda est indifferens ad infinitos numero effectus sincategorematicè, non quidem collectivè, sed divisivè, & successivè unum post alium, quod non est inconveniens, quia unus effectus non postulat majorem virtutem in causa, quàm alter, sed eadem sufficit ad singulos ponendus successivè. Ad quartum non potest reproduci à causa secunda effectus jam præteritus, quia ut supra diximus, decrevit Deus non concurrere ad unum, & eundem effectum, nisi semel, ut continuetur varietas individuorum in universo, unde repugnantia non est intrinseca ex causarum, & effectuum naturis exorta, sed ex decreto Dei extrinseco: hinc Scot. cit. §. *De secundo art. &c.* concedit, possibile esse naturæ reducere corpus mixtum idem animæ susceptivum, sed inquit, non esse possibile reducere idem eodem modo, quo fiet in die Judicij, in quo illicò tot corpora extrahentur ex animalibus, ex terra; & tot millia animarum infundentur in ea, totque homines sine concursu maris, & fœminæ reproducentur, ex quibus capitibus miraculosa erit resurrectio mortuorum, & viribus naturæ impossibilis.

46 Secundo objicitur, quòd ita dicendo, læditur libertas in causis liberis, quia non solùm est libera voluntas ad actum in specie, sed etiam in individuo, non enim solùm est libera voluntas ad amandum, & non amandum, aut odio habendum, sed etiam ad amandum hoc amore ita intenso, sic arguit Vasq. loc. cit. Addit Franc. de Raconis, quòd si ad quamlibet actionem in particulari, & in individuo Deus determinaret causam secundam, eam pariter ad actus malos in particulari, & in individuo determinaret v. gr. ad hoc in particulari homicidium, quod impium est. Denique ex eodem concursus Dei, quem causis secundis exhibet, est uniformis, nam Deus uniformiter omnia operatur, ut docet Div. Dion. 4. de Divin. nom. ergo sicut diversitas specifica effectuum sumitur ex concursu causæ secundæ, qui determinat concursum primæ quoad speciem actus, sic etiam diversitas individualis ex parte causæ secundæ cum his, vel illis circumstantiis positæ sumi debebit, nam prorsus implicat, causam primam determinari à secunda ad speciem actus, & posteà ipsam determinare secundam ad individuationem, planè si concursus Dei est determinatus quoad individuum, erit quoque determinatus quoad speciem.

Resp. negando assumptum, in nobis enim nulla alia solet poni libertas, quam specificationis; quæ est ad oppositos actus, & exercitii, quæ est ad actum, & suspensionem actus, nec ulla ulterior ponitur libertas ad eliciendum potius hunc numero actum, quàm illum, ad probat. dicimus, ideo nos liberè amare amore sic intenso, quia per illum ita liberè amamus, ut eum suspendere possimus, & non quia alium consimilem sine determinatione primæ causæ elicere valeamus; neque per hanc determinationem cogimur ad hunc numero actum amoris eliciendum, quia cum tali determinatione stat libertas exercitii, sed supposito, quòd aliquem actum sic intensum elicere velimus, cogimur ad hunc numero actum eliciendum, & non illum ex vi talis determinationis, quæ propriè non est coactio, quia non est in nobis libertas ad hunc, vel illum actum in individuo, idest adhuc vel illum amorem circa idem objectum.

47 Ad secundum determinat Deus actum illum in individuo, quoad entitatem, non quoad malitiam, nam in ordine ad istam permissivè se habet, neque ob id dicitur causa peccati, quia peccatum ut peccatum reduplicat modum, quo peccaminosè oritur a sua causa, sicut vitalitas formaliter reduplicat modum vitaliter producendi actum, vel tendendi in objectum, ut notavit Hurtad. cit. §. 72. actus autem malus in individuo non oritur à Deo modo peccaminoso, & imputabili, quia Deus non tenetur dare rectitudinem actui, sed sola voluntas creata, & si actus non elicitur rectus, id voluntati divinæ imputari non debet, quia per ipsam non stat, quin eliciatur actus rectus, quicquid enim Deus dat antecedenter, daret etiam consequenter, nisi humana voluntas obviaret, ita docuit Scot. 2. dist. 37. T. quem sequitur Rubion. dist. 34. quæst. 1. propè finem, de quo fusiùs agere spectat ad Theologum.

Ad tertium concursus Dei materialiter inspectus non solùm est uniformis, sed unus, & idem numero ad effectus, quantumvis specie diversos, quia est simplicissimus actus divinæ voluntatis, virtualiter tamen est multiplex ob suam illimitationem pro effectuum diversitate, neque indiget determinari ad hunc, vel illum effectum specie à concursu causæ secundæ, nam sicut Scot. 1. dist. 35. quæst. unic. ad 3. princ. loquens de divina essentia inquit, quòd non indiget determinari, ut sit distincta ratio intelligendi hoc, vel illud ens creatum, quia eadem ratio intelligendi illimitata potest esse propria ratio intelligendi quodcunque eorum, ad quæ est illimitata, sicut si esset limitata ad unum tantum, in eodem modo dicimus de concursu divino; Et verissimum est, quòd qui ponunt concursum Dei indeterminatum quoad speciem, & individuum, magis consequenter loquuntur, quam qui illum ponunt determinatum in individuo, & indeterminatum in specie; planè hæc est manifesta repugnantia, quam frustra evadere conatur Hurtad. cit. §. 62. & 63. ubi distinguit de specie ut contrahitur singularitate ad compositionem individui, vel secundùm suam rationem communem præcisè, & in primo sensu concedit, concursum primæ causæ esse determinatum quoad speciem, quia omnes gradus superiores sunt à parte rei idem cum individuatione, non autem in alio sensu, immò sic determinari à concursu secundæ, nam eadem actio procedens ab igne, & à Deo tantùm dicitur calefactio, quia oritur ab igne, & sic determinatur voluntas Dei per calorem, ut velit cum eo concurrere ad calefaciendum.

Hæc ipsa respon. convincit Hurtad. nam si concursus Dei est terminatus secundùm speciem, ut contrahitur ad singularitatem, quia à parte rei gradus superior est idem cum individuo, planè concedit id, quod contendimus, concursum nempè Dei esse à parte rei determinatum, ut exhibetur causis secundis, tam in specie, quam in individuo, quòd verò sit indeterminatus secundùm speciem, ut est conceptus communis ab individuis præcisus per intellectum, parum refert, quia loquimur de concursu Dei, ut est à parte rei, & ut attingit effectus causarum secundarum, non autem secundum nostrum considerandi modum; actio, autem, qua cum igne concurrit, dicitur calefactio, quatenus est ab igne, & non à Deo, non quia concursus ignis determinet concursum Dei, sed quia actio semper sumit denominationem à causa propinquiore, quæ assimilatur effectui formaliter, & non à remotiori, quæ assimilatur tantum virtualiter, ut notat Doctor 1. dist. 3. quæst. 7. sub Aa.

QUÆSTIO III.

Utri comparantur effectus cum suis causis.

48 PRo complemento hujus disputationis conferendi sunt tandem effectus cum suis causis, & quamvis in ista collatione multa examinari possent scitu digna, duo tamen sunt, quæ præsertim disputari solent, primum est, an effectus certas causas sibi determinent, ita quòd, qui ab una producitur, non potuerit ab alia etiam consimili formaliter, si est univoca; vel virtualiter, si est æquivoca, & sub eisdem circumstantiis produci, an potius potuerit in eisdem circumstantiis indifferenter à qualibet consimili produci. Alterum est supposito, quod divisim possit esse idem effectus à pluribus causis consimilibus, & totalibus, num etiam possit esse conjunctim ab utrisque.

ARTICULUS I.

An idem numero effectus possit produci à pluribus causis totalibus ejusdem generis, & ordinis divisim.

PRoponitur quæsitum de identitate effectus numeralis, quia quantum ad speciem concedunt omnes, posse eundem effectum à pluribus causis etiam genere differentibus produci, ut verb. gr. eundem calorem ab alio calore, ab igne, à Sole, à motu &c. quod non solùm conceditur in genere causæ efficientis, sed etiam in aliis generibus, nam eadem materia subjicitur formis specie diversis, & idem opus efficitur ob varios fines. Proponitur etiam quæsitum de causis secundis eiusdem ordinis, & totalibus, nam pariter concedunt omnes, posse Deum producere eundem numero effectum à causa secunda sibi subordinata producibilem, quia continet eminenter, non solum perfectiones specificas, sed etiam individuales causarum secundarum. Et quamvis quæstio examinari posset de causis secundis in quolibet genere causæ, nos tamen tractabimus solùm de causis extrinsecis, præsertim efficientibus, nam si loquamur de intrinsecis, certum est, quod hìc numero effectus harum causarum intrinsecarum, v. gr. compositum ex hac materia, & forma, non potest idem numero esse ab aliis causis intrinsecis; tum quia unitas numeralis effectus pendet ex unitate causarum intrinsecarum, ut docet Scot. 2. d. 20. qu. 2. sub C. tum quia causæ intrinsecæ concurrunt ad suos effectus, communicando, & exhibendo se ipsas, ergo sicut una causa non potest esse realiter idem cum alia causa, a qua realiter distinguitur, ita hìc numero effectus, cum includat hanc numero materiam, & formam, & non aliam, non poterit esse effectus alterius materiæ, & formæ. Et demum intelligitur quæstio non solùm de causis univocis, & formaliter consimilibus, sed etiam de æquivocis continentibus in se virtualiter totam speciem alicujus effectus, undę non solùm quæritur, an ignis hìc, & nunc productus ab hoc igne, potuerit ab alio igne produci cum eisdem circumstantiis, sed an pariter potuerit produci à Sole, à silice, & ferro, quæ sunt causæ æquivocæ.

49 In hac controversia tres extant sententiæ, duæ extremæ, & una media, Prima tenet, effectum eundem numero, qui producitur ab una causa, potuisse etiam ab alia consimili formaliter, vel virtualiter produci, præsertim si fuisset sub eisdem circumstantiis, & fuit Scoti 2. dist. 20. quæst. 2. & 4. dist. 43. quæst. 2.

quem,

quem sequuntur Recentiores ferè omnes, Suar. in Met. disp.26. sect.3. Ruvius 2. Phys. tract.7. qu.2. Morisanus disp.3. Phys. qu.25. Aversa quæst.26. sect.4. & est communis inter Nominales.

Altera sententia affirmat, quemlibet effectum determinare sibi certam causam singularem, ita quod hæc numero forma non possit ex natura sua, nisi ab hoc agente produci, & ex hac materia educi, & addunt aliqui, oppositum nec per divinam potentiam fieri posse, unde consequenter inquiunt, quamlibet causam singularem continere in sua virtute certam quandam seriem individuorum distinctorum ab iis, quæ continentur in virtute alterius, ita Petrt. 8. Phys. cap.15. Conimbr. 1. Phys. cap.9. quæst.11. art.4. & 2. Phys. cap.7. quæst.15. Masius 2. Phys. tract. de Causis sect.5. quæst.3. qui citat plures Thomistas, Amic. 2. Phys. tract.14. qu.7. dub.2. art.3. & Compl. 2. Phys. dist.15. quæst.4. Jo: de S. Thom. quæst.10. Phys. art.5. Manca 2. Phys. quæst.8. dub.6. licèt aliqui ex his auctoribus non satis exprimant, an hoc sit impossibile spectata etiam absoluta Dei potentia.

Tertia demum opinio negat, eundem numero effectum, qui est ab una causa, posse naturaliter ab alia produci, concedit tamen, id fieri posse per absolutam Dei potentiam, ita Murcia 2. Phys. disp.4. quæst.8. citans pro hac sententia Scotum, sed immeritò, Ranc. de Fraconis tract. de Principiis sect.2. de Causis in specie quæst.3. art.4. memb.2. & alii quamplures hanc sententiam tenent; qui solent promiscuè citari pro secunda.

50 Dicendum est pro resolutione quæsiti, nullum dari effectum in individuo, qui ex suis intrinsecis principiis postulet hanc numero causam, ita quod non potuerit produci ab alia causa consimili formaliter, vel virtualiter; Concl. est Scot. loc. cit. quem præter exteros jam cit. sequuntur Scotistæ omnes circa illa loca, & Fab. theor.42. & 5. Metaph. disp.6. cap.1. Sghemma 2. Phys. digress.16. quæst.2. Fuentes 2. Phys. quæst.9. diff.4. solet hæc Conclus. à diversis probari diversimodè, quæ rationes ut plurimùm non concludunt, ut notat Aversa cit. & præsertim Suar. & Ruvius rationes Scoti ad hanc conclus. rementes ut inutiles, quasdam adducunt ipsi, quæ nihil prorsus concludunt, & sunt sæcillimæ solationis, ut notat ibidem Aversa, unde potiores rationes pro hac sententia sunt Scoticæ, ex quibus Physicas adducemus, nam Theologia, qua probat, electos modo natos à patre reprobo, fuisse in statu innocentiæ nascituros ab electo, supponit, prædestinationem factam fuisse ante præscientiam lapsus naturæ, quod Theologicum principium in Schola Subtilium excedit Physicæ limites.

Relicta igitur hac theologica ratione, quam affert in 2. dist.20. quæst.2. Probatur medio philosophico ab eodem ibidem adducto, ad hoc ut effectus sit idem numero, sufficit, si habeat eandem numero materia, & forma, unde in resurrectione mortuorum homo quilibet erit idem numero, quia divina virtute forma cujusque hominis iterum unietur cum eadem numero materia, sed materia, ex qua ignis A. generat ignem B. potest applicari igni C. & ex quablibet materia educi potest quælibet forma, materia enim est indifferens ad omnes formas, ergo ignis B. æquè potest generari ab igne A, & ab igne, C, quia à quocunque generetur, erit eadem numero materia, & forma. Respondet Amic. art.4. cum Thomistis ad identitatem numeralem effectus sufficere utique eandem materiam, & formam, sed ex eadem materia non posse quamlibet formam à quovis agente educi, sed unam seriem formarum non posse, nisi ab hoc agente produci, & in hac numero materia recipi, & sustentari.

51 Sed contra, nam hæc determinatio vel oritur ex parte formæ, ita quod series quædam formarum non exigat recipi, nisi in hac numero materia, vel ex parte materiæ, ita quod hæc materia non petat nisi hanc numeralem formarum seriem, vel ex parte agentis; non primum, quia videmus in nutritionem hominis eandem animam successivè informare aliam, & aliam numero materiam, & si constituatur aliqua series animarum, quæ suapte natura petat informare corpus sic organizatum, v. gr. rectum, & alia series, quæ postulet informare corpus gibbum, hoc nil aliud est, quam constituere, ut ait Hurtad. disp.10. sect.4. §.69. animas gibbas, simas, & coclites. Non secundum, quia pariter videmus, eandem materiam successivè subjici variis formis, nedum numero, sed etiam specie. Nec denique tertium, nam ponatur series formarum, quæ non possit esse, nisi in hac numero materia A, & ab hoc numero agente B, si huic agenti B. applicetur alia numero materia, aut eidem numero materiæ applicetur aliud agens C. vel facta hac approximatione sequitur actio, vel non, secundum dici non potest, quia cum sit agens necessarium v. gr. ignis, & habeat materiam combustibilem approximatam necessariò comburet; si primum, ergo ignis B, & C, producet formam ignis extra seriem illarum formarum, ad quas unusquisque ponebatur determinatus, ergo falsum est, dari seriem, & collectionem effectuum, qui ex natura sua postulent esse ab hac numero causa, & non ab alia.

Deinde dum inquiunt, hunc ignem continere in virtute sua infinitos alios ignes, quos efficere queat, & alium ignem alios nec istum posse producere effectus illius, vel id asseritur evenire ab extrinseco tantum scilicet à Decreto Dei, qui determinavit hos numero effectus esse ab hac numero causa, vel ab intrinseco, id est à conditionibus individuantibus; si primum, jam ex natura rei omnia individua unius speciei se habebunt uniformiter, ita ut effectus, qui possunt ab uno produci, poterunt, & ab alio, & solum extrinsecum Dei decretum erit in causa, cur hic effectus numero ab hoc agente fit, & non ab alio consimili formaliter, vel virtualiter, & hæc est vera sententia; si primum; tunc ignis B. se habebit ad ignes producibiles à C. sicut glacies, vel frigus, & tanquam si non essent agentia ejusdem speciei, unde neque pertinentiam Dei absolutam posset ignis B. elevari ad producendos ignes à C. producibiles, nam tales sunt prorsus extra ejus individuam sphæram activitatis, sicut sunt extra specificam glaciei, & frigoris.

52 Secundò. Probatur Concl. quia in hoc nulla apparet repugnantia; neque ex parte causæ, neque ex parte effectus; non ex parte causæ, quia si hæc sit æquivoca, virtus ejus extenditur ad totam speciem, & quodlibet ejus individuum, si est univoca virtus ejus extenditur ad quodlibet individuum suæ speciei (modo intra eandem speciem sint æqualis perfectionis) nam ut docet Doctor 4. dist.43. quæst.3. §. *De secunda*, *&c.* in agentibus univocis identitas secundum speciem æquivalet identitati numerali, & ratio agendi est natura communis, in qua omnia individua ejusdem speciei convéniunt, singularitas verò est tantum conditio agentis, non autem ratio agendi, ut docet 1. dist.3. quæst.6. ad 1. principium quòd ergo omnia individua habeant virtutem ejusdem rationis, poterunt eundem numero effectum producere. Neque videtur assignari posse repugnantia ex parte effectus; tum quia sicut idem effectus specie potest esse à diversis agentibus specie, ut calor idem à Sole, & igne, ita similiter idem numero effectus à diversis numero agentibus esse poterit; tum quia causa efficiens est penitus extrinseca entitati ipsius effectus, cujus unitas pendet tantum à causis intrinsecis, ut ait Doctor 2. dist.20. quæst.2. sub C.

Respondet Amic. esse repugnantiam ex parte causæ, quæ ex natura sua determinatur ad certam seriem effectuum, & ex æqualitate virtutum in causis univocis ait inferri non posse identitatem, sed solùm æqualitatem effectuum; nam sicut virtutes, licèt sint æquales tamen sunt distinctæ, ita & ipsi effectus possunt esse distincti cum æqualitate, quod ex Suar. desumpsit loc. cit. qui hac ratione dixit, argumentum allatum non valere. Addit, repugnantiam quoque assignari posse ex parte effectus, qui sibi talem numero causam determinat in creatis, & non valere paritatem assumptam de unitate specifica, & numerica, quia plura requiruntur ad unitatem numeralem, quam specificam, & benè perfectio specifica unius potest contineri formaliter, vel eminenter in alio ente creato, sed non sic perfectio individualis, per quam nullo modo res, conveniunt, ita loquitur num.46. quam responsionem adhuc magis explicans num.53. inquit, agentia diversæ speciei posse convenire in virtute productiva effectus ejusdem speciei, sed non in principio numerali, quia hoc nequit esse commune pluribus, nec intra eadem speciem, nec extra, alioquin non foret unum numero, & sub num.17. ait, non esse inconveniens, eundem specie effectum esse à pluribus causis specie distinctis, quia adhuc remanent alii effectus, ex quorum productione distinguuntur, at duæ causæ numero si haberent eosdem effectus, non haberent radicem, ex qua sumeretur earum distinctio.

53 Sed sufficienter non ostendit Amicus repugnantiam, nec ex parte causæ, nec effectus, cum enim id ostendit ex parte causæ, quia ex se determinatur ad talem seriem numericam effectuum, & non aliam, hæc est aperta principii petitio, hoc enim est, quod controvertitur, an detur talis collectio effectuum, quæ postulet esse ab ista causa, & non ab alia. Et malè cum Suar. ait, ex æqualitate virtutis in agentibus univocis solùm deducit æqualitatem effectuum ab ipsis producibilium, non identitatem, nam cum ratione istius æqualitatis in virtute habeat agens univocum pro adæquato objecto suæ potentiæ activæ quodlibet individuum suæ speciei extra se ipsum poterit consequenter non solùm æqualem effectum producere, sed etiam eundem numero ab alio agente ejusdem speciei producibilem. Nec benè sub num.46. & 53. negat paritatem de unitate specifica, & numerali, quia principium numerale respectu ejusdem effectus non potest convenire pluribus, benè tamen specificum, hoc non satisfacit, quia ex hoc sequeretur, neque Deum posse eundem numero effectum producere ab hac secunda causa producibilem, quia nequit esse in Deo idem principium numerale respectu ejusdem effectus. Quòd si dicat, in Deo esse æquivalens ob ejus eminentiam; idem quoque nos dicemus de ente creato, quia licèt ens creatum non habeat tantam eminentiam, ut continere possit perfectiones omnes specificas, & individuales omnium causarum secundarum, potest tamen continere perfectiones individuales unius speciei, immò & specificas aliquarum, ut patet de Sole, neque ad talem continentiam requiritur virtus infinita. Denique falsum etiam est, quod ait sub num.17. quia causæ non distinguuntur per effectus nisi à posteriori, & extrinsecè; à priori verò, & intrinsecè causæ specie diversæ distinguuntur suis differentiis specificis, & causæ individuales suis hæcceitatibus, eadem enim sunt principia constitutiva, & distinctiva; & sicut omnes potentiæ unius speciei ferri possunt in quodlibet objectum individuum contentum sub objecto communi potentiæ illius speciei, manente adhuc distinctione numerali ipsarum, ita quoque poterunt in proposito plures causæ numeraliter distinctæ ferri in eundem numero effectum manente distinctione numerali ipsarum.

54 Tertio determinata dependentia, quam habet unus numero effectus ad unum numero efficiens, vel est ita illi essentialis ut secundum suam realitatem repugnet ab alia causa per se produci, vel non; si secundum, habetur intentum; si primum, ergo rò-

que à primæ causa poterit ille idem numero effectus produci, quia pro unitate sua numerali ex principiis intrinsecis determinabat sibi talem causam secundam, quod tamen nec Adversarii ipsi concedunt. Respondet Amic. cum Thomistis non valere paritatem de causa prima, & secunda, sive univoca, sive æquivoca, quia Deus ob suam eminentiam continet virtutem omnium causarum particularium, atque adeò effectus causatur ab eadem virtute numero, sive formaliter, sive virtualiter contenta in causa prima, quod de causis secundis dici nequit, quia principium numerale respectu ejusdem effectus non potest pluribus convenire, quia tunc non esset unum numero.

Sed hæc respons. ex dictis satis confutata manet; tum quia sicut ipse ponit ob eminentiam primæ causæ contineri in ipsa virtutes omnium causarum particularium eminenter, & virtualiter, sic etiam nos dicemus de aliquibus causis creatis, quod ob aliquam eorum eminentiam continete possint perfectiones aliquas specificas, & etiam omnes individuales ejusdem speciei, quia id non arguit eminentiam infinitam in causa; Tum quia falsum est, principium producendi individuum simile in natura specifica esse principium numerale; idest ipsam singularitatem, cui repugnet esse in pluribus, quia hoc principium est natura ipsa, ut docet Scot. 1. dist.7. quæst.unic. &c. singularitas est tantum conditio agentis; Tum tandem quia quando etiam hoc principium esset unum numero, & singulare eo modo quo ponitur ab Adversariis in Deo respectu omnium effectuum, ita à nobis ponitur in causa secunda respectu aliquorum, virtualiter nimirum, & eminenter.

Postremò opposita sentent. contradicit Arist. 2. Metaph. cap.2. & 3. Metaph. cap.11. quibus in locis admittit ordinem essentialem solùm inter species, non autem inter individua, quia quòd homo sit ab homine, & bos à bove, non ab equo, ordo essentialis est, sed quod hic homo sit ab isto, & non ab illo, ex accidenti est, & non per se, quia eadem vis reperitur faciendi hunc hominem, tam in uno, quàm in alio; & quamvis aliqui hanc rationem parvi faciant, quia inquiunt, in alio sensu negare ibi Aristot. ordinem essentialem inter individua, tamen ratio est valida, quia hic etiam sensus intimetur ibi à Philos. si benè perpendatur.

55 In oppositum Arguitur primò ex variis absurdis, quæ sequerentur, nam sequitur primò, quod idem effectus dependeret à sua causa, & non dependeret, dependeret ex hypothesi, non dependeret, quia potest ab alia produci, vel si ab ea dependeret, hoc non esset nisi per accidens, atque ita quælibet esset causa per accidens: secundò; Sequitur in causis univocis producere seipsum, quia virtus causæ univocæ ponitur extendi ad omnia individua illius speciei, in quibus ipsa includitur: tertiò; Quòd causa univoca possit produci à suo effectu, & patet à filio, cùm filius habeat virtutem æqualem patri, nec pater determinet sibi individuum, à quo producatur diversum à filio: quartò; Tunc causa univoca omnes effectus suæ speciei poterit producere, unde calor ut duo; calorem ut quatuor producere valebit: quintò; Sequeretur, esse infinitæ virtutis, nam posset producere infinitos effectus in eadem specie, quod sufficit ad arguendam virtutem infinitam in causa: ex hoc enim capite colligitur infinitas divinæ virtutis, ut Scotus docet 1. dist.2. quæst.2. Z. sextò; Quod idem effectus posset naturaliter sæpiùs reproduci, nam ex actione, quam habet unum agens, non destruitur virtus alterius agentis: septimò; Demum sequitur, eandem visionem posse produci à pluribus objectis, ut ab albo A, & albo B, nam posset produci eadem species, atque ita posset per speciem A, videri B, & è contra etiam absente objecto.

Respondeo ad primum, quòd actu dependeret à causa, à qua producitur, potuisset tamen non ab ea dependere, sed ab alia, in quo nulla est contradictio, neque ex hoc sequitur, quòd ab ea, à qua actu dependet, dependeat per accidens, & non per se, quia ad rationem per se causæ sufficit, ut secundum propriam naturam directè influat in effectum, & non per aliquod sibi accidens, & indirectè, sicut musicus dicitur ædificare, ut Scotus docet 2. dist.2. quæst.2. I. Nec est de essentia effectus causæ per se, ut secundum suam realitatem non possit procedere ab alia causa per se, alioquin effectus causarum secundarum non posset à solo Deo per se produci: immo in eo instanti, in quo fit effectus ab ista causa, dici debet ab ea essentialiter dependere (licèt id neget Suar.) non enim est de ratione dependentiæ essentialis secundum quid, quasi est dependentia effectus à secunda causa, quod sine ea existere non possit, nec ab alia produci divisim, sed tantùm, quòd non possit ab alia causa totaliter produci in eo instanti, quo producitur ab ista conjunctim, ut notat Lichet. quæl. 12. ab initio.

56 Ad secundum licèt causa æquivoca possit in totam speciem, & quodlibet ejus individuum nemine excepto, causa tamen univoca potest in quodlibet individuum præter seipsum, quia nihil potest seipsum producere. Ad tertium concedimus, entitatem rei, quæ modo est causa, potuisse produci ab entitate rei, quæ est effectus, & patrem à filio in alio rerum ordine, & quando dicimus, causam non posse à suo effectu pendere, loquimur de causa pro eo instanti, quo producit effectus; implicat enim, ut causa in eam influat entitatem, à qua actualiter suum esse accipit; successivè tamen, & in diverso tempore posset causa corrupta à suo effectu reproduci, & pater à filio, si Deus vellet concurrere. Ad quartum negatur sequela, cùm enim dicimus, causam univocam posse in quemlibet effectum suæ speciei, loquimur de individuis omninò similibus, ut notat Doctor 2. dist.10. quæst.2. C. quia si individua non essent omninò similia, sed quasi individualiter æterogenea, tunc perfectius non posset ab imperfectiori produci. Ad quintum negatur sequela, quia eadem virtus sufficit ad singulos effectus, nec simul applicari potest ad plures in infinitum, sed successivè tantum: Doctor autem citat. collligit infinitatem divinæ virtutis ex infinitis effectibus sincategorematicè, vel alterius rationis, quorum unus ascendendo semper arguit majorem virtutem in causa, vel ejusdem rationis, sed producendis per virtutem simul applicatam ad plures, & plures in infinitum sine termino intrinseco. Ad sextum non potest reproduci, quia Deus detevit concurrere cum hoc agente ad hunc effectum, & non cum alio agente, unde impedimentum reproductionis est ab extrinseco Dei decreto, non ex natura causæ, vel effectus.

Ad septimum species repræsentativa alibi A, non potest effici ab albo B, quia ex earum individuatione habent proprias habitudines ad sua objecta, quatenus sunt naturales similitudines eorum, & ideò censentur effectus dissimiles, & hac de causa Album A, non poterit producere speciem albi B, etiam si objectum sit causa æquivoca speciei, non in quælibet causa æquivoca est semper virtualiter contentiva cujuscunque individui, & hoc idem dicendum est de actibus immanentibus, qui sunt species expressæ objectorum. Neque valet, quod contra objicit Amic. numer.31. quod sicut visio, & species, quia est participatio talis objecti, hoc sibi determinat, & non aliud, ita & quilibet effectus, cùm sit participatio suæ causæ, sibi illam determinabit. Non valet, quia effectus ex generali ratione sua non est participatio suæ causæ, sicut species objecti, quæ est similitudo naturalis illius, hac enim de causa petit necessariò produci ab hoc objecto, & non ab illo, quare determinatio effectus à causa non est ponenda, nisi ex aliqua peculiari ratione, ut est in proposito.

57 Secundò objicitur præcipuum Thomistarum fundamentum, quia actio unius causæ non potest esse alterius, ergo neque effectus, nam hæc actio numero tendit in hunc effectum numero, & 3. Phys. 47. terminus, & actio non differunt; Tum secundò, quia virtus specifica, ut determinatur per hæcceitatem, ita limitatur ad certa individua contenta sub specie, quæ non possunt produci per eandem naturam specificam determinatam per aliam individuationem, sicut essentia divina determinata per paternitatem est in potentia generandi filium non verò determinata per filiationem; Tum tertiò, quia sicut differentiæ specificæ impediunt, quo minus quodlibet possit produci à quolibet secundum speciem, etiam si contineantur sub eodem genere, ita & differentiæ individuales impediunt, quo minus quodlibet individuum possit produci à quolibet, etiam si contineantur sub eadem specie; Tum quartò, quando effectus producitur, non potest alia reddi ratio, cur tale individuum producitur, nisi quia sit ab hoc agente, non enim sufficit assignare subjectum, cùm sit indifferens ad plures formas, nec tempus, aut locum; cùm sint valdè extrinseca, & ideò Aristot. 8. Metaph. text.11. ait, quòd si agens est diversum, & materia diversa, effectus erit diversus, & quòd contingit una materia existente fieri diversa propter moventem causam; Tum denique quia 2. Phys. 38. & 5. Metaph. 2. effectus determinatus debet esse ex causa determinata.

Respondeo ad primum concedendo, non posse eandem actionem, & causalitatem esse, nisi à tali agente, & ad talem terminum, quibus variatis, vel altero illorum, ipsa quoque variari debet, & hoc verum est in universum de quacunque relatione, cujus unitas numeralis necessariò pendet ex unitate numerali extremorum; addimus tamen, posse eundem effectum ab una causa fieri per unam actionem, & ab alia per aliam, & posse esse distinctas actiones ad eundem terminum, ut Scot. docet 4. dist.13. quæst.1. D. & quæst.3. §. *Tertia opinio*, *&c.* ubi inquit, quòd similis influentia sufficit ad identitatem effectus, non enim necessariò substantialiter variatur effectus ex eo, quod procedat ab hoc, vel illo agente per diversas actiones, sed accidentaliter tantum; fides enim docet, eundem hominem à Deo fore resuscitandum, ubi tamen intervenit diversa causa, & diversa actio, & quando ait Philosoph. 3. Physic. 47. terminum, & actionem non differre, loquitur de actione pro re acta, ut Scotus declarat 4. dist.3. quæst.1.

Ad secundum negatur assumptum; & in divinis essentia dicitur determinata per paternitatem, ut sit ratio generandi Filium, quod non habet cum filiatione, quia virtus generativa memoriæ fœcundæ adæquatur ab uno solo filio, sed non ita in creatis virtus causæ univocæ adæquatur ab uno effectu, vel certa collectione plurium, potest enim in omnes extra seipsum.

Ad tertium assumptum non est universaliter verum, constat enim, calorem ejusdem speciei ab igne, & Sole produci, unde retorqueri posset argumentum, sed concesso assumpto, negando conseq. quia natura specifica est ratio agendi, non autem singularitas, quæ est tantùm conditio agentis, quatenus actiones sunt suppositorum: unde homo generari debet ab homine, & non ab equo, qui caret ratione agendi, & generandi hominem, sed quilibet homo poterit generare hunc hominem, quia natura humana est æquè in omnibus ratio agendi, & parum refert, quod sit determinata per hanc, vel illam singularitatem.

58 Ad quartum negatur assumptum, quia causa identitatis numeralis effectus non est identitas agentis, sed identitas materiæ, & formæ.

& formæ simul, quod autem materia sit indifferens ad plures formas, infert, non sufficere tantùm unitatem materiæ, sed requiri etiam unitatem formæ, ut sit idem numero compositum; Et verum est, quod ait Aristot. 8. Metaph. text.11. quòd si materia est diversa, & agens diversum, diversus etiam est effectus, hoc autem dixit, non quia diversitas agentis sufficeret ad diversitatem effectus, quia ut inquiunt Ambr. de Incarnat. & August. ad Deo gratias relati à Scoto 3. dist.14. quæst.3. §. *Contra*, *Oc.* disparitas ortus non facit distinctionem naturæ, sed ideò hoc dixit, quia materia, cùm sit pars intrinseca compositi, hanc individuam differentiam præstare potest; poteft etiam dici, Aristot. loqui de diversitate agentis secundum speciem, non secundum numerum, & planè ita loquitur, cum dicit, contingere una materia existente fieri diversa propter moventem causam, exemplificat enim de artifice, qui ex eodem ligno arcam efformat, & lectum, modo causa movens respectu arcæ dicitur distincta specie à movente respectu lecti, quia per aliam, & aliam speciem ideam, quæ est principium activum artificialium efficitur arca, & lectus.

Ad ultimum, multi exponunt Philosophum, quod loquatur de causa determinata in specie, sed verum etiam est, cum effectus fit, habere determinatam causam in individuo, à qua fiat, non tamen ex natura rei; quasi determinatè potius hanc causam postulet, quàm illam; sed quia Deus decrevit concurrere cum hoc agente ad hunc effectum, & non cum alio agente. Sed dices, singularis effectus similitudinem habet cum singulari causa, videmus enim, filium similem esse patri in calore, figura, &c. ergo singularis effectus singularem causam postulat determinatè, & non vagè. Respond. talem similitudinem esse prorsus accidentalem, nec aliquid conferre ad unitatem numeralem effectus per se, & intrinsece, & sine tali similitudine potest aliquis esse filius ejusdem patris, & denique sicut hic filius modo est similis huic patri, ita fuisset similis alteri, si ab eo genitus fuisset, quia hæc diversitas similitudinis non facit diversitatem in entitate. Sed iterum urges, effectus particularis per se dependet à Cœlo, ergo variato Cœli, & siderum aspectu, quem omni temporis momento variari necesse est, non potest idem numero effectus produci. Respondent Scotum loqui in eodem instanti, ita quòd hic effectus, qui nunc producitur sub tali aspectu siderum ab hoc agente, potuisset in eodem instanti, & sub eodem aspectu ab alio produci; tamen absolutè loquendo necessariæ non sunt eædem circumstantiæ temporis, & loci ex Doctor. loc. cit. tum quia unitas effectus sumitur solum ex intrinsecis ejus; tum quia tempus, & locus magis extrinseca sunt effectui, quàm agens, & ideò si unitas ejus non pendet ex unitate agentis; tanto minus ex unitate temporis, & loci.

Achilles verò, quo Complut. citat. putant evertere præcipuum Scoti fundamentum, quia nimirum individua ejusdem speciei habent similem naturam, non autem unam, & eandem numero; ideòque posse producere solùm similes effectus, non autem eosdem numero, & quia differentia individualis limitat naturam, & virtutem operativam ad certam effectuum seriem, unde licèt abstracta esse possit facultas ad omnia, & singula ejusdem speciei individua efficienda, contracta tamen non potest, nisi in particularia, & æqualia, facilè sternitur ex dictis; cuincidit enim cum Amici rationibus jam solutis.

ARTICULUS II.

An idem numero effectus possit produci à pluribus causis totalibus ejusdem generis, & ordinis conjunctim.

59 QUæstio non de causis partialibus, has enim plures simul concurrere ad eundem effectum, certissimum est, & necessarium, sed est de causis totalibus, & adæquatis, & hic per causam totalem non intelligimus illam, à qua sola procedit effectus, alia quacunque secinsa in eodem genere, quia tunc quæstio ridicula foret, cum impliceet in adjecto, dari in hoc sensu duas causas totales ejusdem numero effectus, sed per causam totalem intelligimus illam, à qua procedit effectus tanquam à virtute sufficienti, & sine dependentia necessaria ab altera ejusdem generis, & ordinis, ut sensus quæsiti sit, num idem numero effectus possit simul recipere totum suum esse à duabus causis, quæ in ipsum influant tali influxu, ut unaquæque sola sit per se sufficiens eodem suo influxu ad ponendum effectum in rerum natura.

Et quamvis quæstio sic intellectu examinari posset de causis tam intrinsecis, quàm extrinsecis, quia tamen de intrinsecis res apud omnes explorata est, non posse plures tales esse totales ejusdem effectus, non enim dari potest compositum per se unum ex pluribus materiis, aut pluribus formis totalibus, ex his enim potius beret aggregatum quoddam per accidens, hinc tota quæstio reducitur ad causas extrinsecas, finalem, & efficientem, & quia de finali parum curare debemus, eo quia cùm non sit vera, & realis causa, & effectus etiam essentialiter, & propriè ab ea dependere non dicitur; ideò præsertim de causa efficienti quæstionem tractabimus, etiam de finali aliqua dicentes ex hypothesi, quòd esset causa realis, & physica. Est autem quæstio, ut patet ex titulo articuli, de causis efficientibus ejusdem ordinis, idest quæ sint omnes causæ secundæ, quia certum est, causam primam, & secundam ejusdem effectus esse causas totales, prima enim est simpliciter totalis, quia se sola sufficiens est ad dandum esse effectui, causa etiam secunda dici potest totalis, saltem secundùm quid, quatenus se sola præbet totum concursum necessarium ad effectum in suo ordine; de causis igitur secundis totalibus, idest sufficientibus singillatim ad dandum esse effectui, ut de duobus ignibus, quæritur, utrum dare possint esse idem numero effectui, idest eundem numero ignem simul producere, quem alter illorum solus produxisset, & eodem modo de causa finali, utrum quis possit exercere aliquod opus ob duos fines æquè principaliter, ob quarum singulos adhuc per se sufficienter moveretur ad illud idem opus; & quæstio hæc est diligenter examinanda, quia ex ea pendent multæ quæstiones theologicæ.

60 In hac controversia tria leguntur Auctorum placita; quidam opinati sunt, id contingere posse etiam naturaliter, pro qua opinione citantur Ocham quol.4. quæst.12. & in 3. quæst.1. Gabr. in 3. dist.11. quæst.1. art.2. dub.3. & cæteri Nominales; Bonet. 2. Phys. cap.3. Caraf. de natural. concurs. disp.20. conclus.4. citans Cajet. part.1. quæst.52. art.3. & præsertim in genere causæ finalis id naturaliter contingere posse, immo de facto sæpiùs contingere, docet Hurtad. disput.13. de Anima sect.6. Suarez disput.26. Metaph. sect.5. num.32. Aversf. quæst.16. sect.5. conclusi.3. quod prius etiam ex nostris docuerat Franciscus Sanf. 2. Phys. quæst.6. Alii ex opposito docent, nec per Dei potentiam id fieri posse, ut prorsus implicatorium, ita Scot. 1. dist.2. quæst.3. D. & 2. dist.20. quæst.2. & 3. dist.1. quæst.2. A. & 4. dist.10. quæst.2. supr. Q. & ejus Expositores circa eadem loca, Fuentes 2. Phys. quæst.9. dist.3. Sghemma digress. 16. quæst.1. Tatar. 2. Phys. quæst.2. de Causis dubit. Regent. Parisienses 2. Phys. quæst.3. collat.2. Faber 5. Metaph. disp.5. cap.2. Et tenent Thomistæ graviores, Capreol. 2. dist.2. quæst.1. & 3. dist.1. quæst.1. Ferrar. 3. Con. Gen. Cajetan. 3. part. quæst.67. art.6. (licèt citetur etiam pro opposita) ex D. Thom. 1. part. quæst.52. art.3. & 3. part. quæst.82. art.2. ad 2. & sequuntur ex Recentioribus Vasq. 3. part. tom.1. disp.24. cap.4. Masus secund. Phys. cap.3. sect.5. quæst.2. Complut. 2. Phys. disput.16. quæst.3. Joan de S. Thom. quæst.10. art.5. & Manca 2. Phys. quæst.8. dub.4.

Alii demum media incedentes via docent, id fieri non posse naturaliter, benè tamen supernaturaliter per absolutam Dei potentiam, ita Recentiores ferè omnes, Fonf. 5. Metaph. cap.2. qu.15. Suar. disp.26. sect.4. Aversf. loc. cit. Ruvius 2. Phys. tract.7. qu.1. Hieron. Pla disp. de Causis part.3. quæst.4. Murcia 2. Phys. disp.4. quæst.7. Hurtad. disp.8. Phys. sect.10. Amic. tract.14. quæst.7. dub.3. art.5. Ariag. disp.7. Phys. sect.10. & mirum est, multos sequi hanc sententiam ex illis Auctoribus, qui art. præcedent. distinguebant in eadem specie seriem effectuum ab uno agente producibilium à serie contenta in virtute alterius agentis, ac proinde dicebant, hunc numerum ignem, vel calorem ita ab hoc igne fieri, ut nullatenus ab alio fieri potuerit; planè consequenter non loquuntur Auctores isti, dum asserunt in hac quæstione, posse eundem calorem à duobus ignibus adæquatè produre, cum nequeat secundum ipsos effectus contentus in virtute unius agentis attingi ab alio, in cujus virtute nullo prorsus modo continetur.

61 Dicendum tamen est, prorsus implicare, eundem numero effectum à pluribus causis totalibus ejusdem ordinis prodire, & totaliter causantibus, ac proinde id tam naturaliter, quàm supernaturaliter est impossibile; ita Scotus loc. cit. in libr. Sent. & Tract. de primo principio cap.3. Prima ratio, quà Doctor his in locis hanc conclusionem probat, deducitur ex natura dependentiæ per se, & essentialis, quàm effectus habet ad causam suam totalem, nam si à pluribus talibus penderet simul, & semel, tunc à neutra penderet essentialiter, vel simul ab eadem penderet, & non penderet essentialiter, quod implicat, probat hanc consequentiam Doctor, à nullo aliquid dependet essentialiter, quo non existente, nihilominus esset, sed si ignis habet duas causas totales A, & B, tunc non existente A, nihilominus ignis esset à B, cum ponatur ejus sufficiens causa totalis, & non existente B, adhuc esset ab A, eadem ratione, ergo à neutra essentialiter dependeret, vel ab eadem penderet simul, & non penderet essentialiter.

Respond. omnes cum Suar. num.20. negan'o consequent. & ad probat. negant majorem, quia ut una res ab alia per se dependeat, & non per accidens, non est necesse ut illa ablata hæc auferatur, sed satis est, quod ab illa verè, & propriè recipiat esse etiam si illa non dante esse, & cessante dependentia ab ea, possit adhuc retinere esse, ut datum ab alia, & hanc responsi. ajunt, nos cogi recipere, qui eundem numero effectum defendimus posse à pluribus per se causis totalibus prodire divisim, quod tueri non possemus, si de ratione per se dependentiæ dicamus esse, quòd effectus ita sit ab ista causa, à qua actu ponitur in esse, ut non possit ab alia prodire; quæ fuit responsio Ocham in quæst.1. quol. & Bonet. 2. Phys. cap.3. hac de causa Masus 2. Phys. cap.3. quæst.3. ait, Scotum non fuisse consequenter locutum in decisione hujus præcedentis articuli.

Sed contra, quia licèt non sit de ratione effectus causæ per se, ut secundùm suam realitatem nequeat ab alia causa per se procedere divisim, est tamen de ratione illius, ut dum actu fit ab ista, nequeat esse sine illa in eo instanti, in quo fit (licèt esse possit in tempore sequenti, si etiam ab ea non pendet in conservari, & etiam absolutè potuerit habere esse ex vi alterius causæ.) Probatur hoc assum-

assumptum, quia dependentia per se supra dependentiam absolutè sumptam aliquam conditionem perfectivam addit, quæ esse nequit, nisi necessitas, omnis enim perfeitas aliquam semper involvit, necessitatem, sicut omne per accidens aliquam contingentiam, sed hæc necessitas nequit esse absoluta, nisi respectu causæ per se primæ, quia in secundis effectus univocus, qui est ab una, potuit absolutè esse ab alia ejusdem speciei, ergo ex hoc cap. erit attendenda, quod cum actu totaliter sit ab ista causa, virtute istius per se dependentiæ ita necessariò connectitur cum ista causa, ut pro illo instanti implicet, effectum esse sine illa, alioquin per se ab illa causa non dependebit, ergo de ratione per se dependentiæ non est tantum quod effectus verè, & propriè recipiat esse à causa, sed etiam ita necessariò, ut in sensu composito, quod sit ab ea nequeat simul esse ab alia pro eodem instanti, licèt benè in sensu diviso, & in hoc consistit vis hujus rationis, quæ à multis non percipitur, neque id repugnat his, quæ diximus art. præcedet. Quod adhuc magis explicari potest ex pronunciato Aristot. de causis per se 2. Phys. 37. & 5. Metaph. cap.2. causa in actu, & effectus in actu simul sunt, & non sunt, ergo si ejusdem numero ignis A, & B, sunt per se causæ, ex vi perfeitatis dependentiæ effectus à singulis, implicat ablata causa A remanere adhuc ignem in esse ex vi alterius causæ, quia ex hoc manifestè deduceretur, ignem non per se dependere ab A, ut à causa totali, quia causa per se actu influens, & effectus actu per se à tali causa esse recipiens sic se habent, quòd cessante influxu causæ, cessat effectus;

62 Accedit; quòd Scotus in argumento allato non tantum loquitur de per se dependentia, sed etiam essentiali, & inquit, effectum sic dependentem necessariò coexigere causam, à qua sic dependere dicitur, quia dependentia essentialis semper secum affert necessitatem concursus causæ pro existentia effectus, quod etiam Adversarii ipsi fatentur. Sed respondent cum Suar. sect. 5. num. 7. negando, ullum effectum creatum, quatenus est à causa efficiente, pendere essentialiter à causa creata, sic enim pendent à solo Deo, unde inquiunt, Scotum confundere terminos, causam scilicet per se cum necessaria, & dependentiam effectus per se cum dependentia essentiali, dum enim effectus est, vel esse potest à pluribus causis, nulla determinatè est necessaria, & à nulla determinatè essentialiter dependet, ab omnibus tamen, & singulis effectus per se dependet, quia à singulis totaliter suum esse agnoscit.

Sed contra primo, quia, etsi effectus creati non dependeant dependentia essentiali simpliciter, nisi à solo Deo, negare tamen eis dependentiam essentialem, saltem secundum quid à causis secundis, saltem in instanti, quo fiunt ab eis, est prorsus irrationabile, immò actus vitales ita essentialiter pendent secundum Adversarios à suis principiis vitalibus, ut à Deo se solo produci nequeant, ergo falsum est, nullum prorsus effectum essentialiter à causis secundis dependere in genere efficientis causæ; Tum deinde quia effectum dependere essentialiter ab aliqua causa non est, effectum absolutè, & simpliciter existere non posse sine illa, nisi sit sermo de dependentia essentiali simpliciter, quæ solùm datur in ordine ad causam primam, sed significat, existere non posse sine illa, à qua actu producitur, in sensu composito, quia si ab alia totaliter tunc fieret, utique ab ista essentialiter non dependeret, ut Lichet. declarat quol. 12. ab initio, sed potius accidentaliter, cùm sine tali causa possit in eodem instanti existere, pro quo ponitur ab ea dependere; & ideò neque Scot. confundit terminos, quia causa per se est etiam in aliquo sensu necessaria, cùm omnis perfeitas aliquam inferat necessariam connexionem effectus cum causa, & dependentia effectus per se dici debet essentialis, quatenus ab accidentali distinguitur. Denique quando effectus totaliter ab aliqua causa procedit, dicitur ab ea essentialiter, & per se dependere, non quia ab alia causa in sensu diviso non possit produci, ut putavit Masus citat. qui hac de causa dixit, Scotum non loqui consequenter, sed quia non potest produci in sensu composito, sed tantum ab ea, à qua actu producitur, ideò in eo instanti ab ea essentialiter dependet, & nequit existere tunc ex vi alterius. Si dicas, hanc esse petitionem principii, id enim est, quod probari debet, effectum scilicet pro eo instanti ita essentialiter pendere ab A, ut pro eodem nequeat esse simul à B. totaliter. Contra, idest, quod ratio probat, ut implicatorium, ex vi dependentiæ per se, & essentialis, nam talis dependentia non solùm infert verum, & positivum influxum causæ in effectum, sed etiam necessariam connexionem effectus cum causa in eo instanti, pro quo ponitur ab ea dependere, nam si in eodem instanti potest simul esse ab alia totaliter, signum est, non dependere ab ista per se, & essentialiter, cùm nullam necessariam connexionem habeat cum ea.

63 Respondent, ignem in illo casu perfeitate necessitatis à neutra causa determinatè dependere, sed indeterminatè ab altera, ex quo tamen non sequitur, quod absolutà à neutra non pendeat, sicut ex eo, quod ad videndum homo determinatè non indiget hoc oculo, vel altero, non sequitur, quod actu non videat per utrumque. Contra, dependentia effectus à causa fundatur in indigentia, quam habet causæ ad existendum, ergo si quis in hoc instanti ita procedit ab A, ut pro ejus existentia A non indigeat, & similiter à B, signum est, à neutra per se dependere, quia conceptus dependentiæ necessariò imbibit conceptum indigentiæ, sicut è contra Deus dicitur independens, quia nullo prorsus indigere potest, quod autem indeterminatè altera indigeat, infert solùm, quod disiunctim ab altera illarum potest effectus per se dependere totaliter, non verò conjunctim; & exemplum visionis adductum non est ad rem, quia quando utroque oculo utimur ad videndum, visio illa determinatè procedit à singulis, ut à causis partialibus, si est unica visio, de quo in lib. de Anim.

Resp. quòd utique effectus determinatè non indiget, nisi una causa totali, & facta suppositione, quòd habet unam, non indiget alia, benè tamen potest Deus ei dare id, quod non eget, ut corpus eget una ubicatione, qua posita, alia non eget, eam tamen potest ei dare Deus, ita Hurtad. cit. §.194. Sed hæc responsi. ex sequenti ratione rejicitur.

64 Secunda ratio deducitur ex totalitate dependentiæ, ait enim Doctor 3. dist.1. quæst.2. sub A, quod cùm dependentia alicujus fuerit totaliter terminata ad aliquid, ipsum non potest dependentia ejusdem rationis dependere ad aliud, quod magis explicans infra B. inquit, talis enim si est una ad terminum totaliter terminantem, non relinquit fundamentum dependens dependentia simili ad quodcunque aliud, quia tunc non esset dependentia totaliter terminata. Vis hujus rationis consistit in eo, quod dependentia totalis effectus fundatur, ut dicebamus, in indigentia effectus, cum enim effectus nequeat à seipso esse, vel conservari, ex necessitate naturæ indiget causa efficiente, vel conservante, & quia de ratione causæ totalis, & adæquatæ est, quod exhauriat, & expleat totam effectus indigentiam, hinc est, quod eo ipso, quod ab una causa totaliter dependet, nequit ab alia simul totaliter dependere, & in hoc fundatur alia ratio, quam Lichet. adducit 1. dist.1. quæst.3. §. *Ad hanc rationem*, *Oc.* & nos infra, quod scilicet, implicat, eundem effectum bis produci in eodem instanti, cum effectus per unam actionem totalem simpliciter capiat totum suum esse, & consequenter eo instanti alia actione non indigeat, qua capiat esse. Nec valet allata responsio Hurtad. posse Deum tribuere rei id etiam, quo non eget, dependentiam nimirum ad aliam causam, qua non egebat, ut existeret, sicut corpori, dum est in uno loco, alium simul tribuere potest, quo corpus non eget. Non valet, quia ut benè notat Vasq. citat. cap.4. cùm fundamentum talis relationis dependentiæ debeat esse indigentia naturæ, si talis indigentia per unam causam totaliter ablata est, nulla remanet ratio fundandi aliam consimilem relationem ad aliam causam, nisi augeatur indigentia effectus, quod fieri nequit sine mutatione naturæ ipsius; nec minus valet paritas de corpore in ordine ad locum ab Hurtad. assumpta, quia ut notat Doctor quol.11. C. longè major est indigentia. quam habet effectus respectu causæ, quam corpus respectu loci, quia dependentia, quæ est locati ad locans, non est simpliciter necessaria ex parte ejus, quod dicitur dependere, sicut est dependentia causati ad causam, sed est dependentia aliqualis, tanquam ad illud, quod natum est conservare rem in sua dispositione naturali; tales autem relationes, quæ non importat dependentiam essentialem posterioris ad prius, non implicat super idem fundamentum plurificari ex Scot. 3. distinct.1. quæst.2. B. quia per eas non suppletur intrinseca rei indigentia, ut sit.

Respond. Amicus cit. num.63. quod licèt naturaliter indigentia sufficienter expleatur ratione totali unius agentis, non tamen in ordine ad potentiam Dei, sicut materia per unam formam naturaliter expletur, non tamen supernaturaliter ob latitudinem potentiæ obedientialis. Contra; quia ut ait Vasq. pro Scoto, si effectus ea natura sua, & ab intrinseco non indiget aliqua causa, ut sit, eo quia ab alia sufficienter ponitur in esse, ergo neque potentiam obedientialem habebit, ut ab intrinseco reddatur indigens tali causa, & per consequens ab ea dependere non poterit simul & semel, hoc enim est ab aliqua causa per se dependere, indigere nimirum ejus influxu ad existendum; Probatur consequentiam; tum quia in re creata potentia naturalis passiva, & obedientialis entitativè non differunt, sed tantum in ordine ad agens; tum quia Deus pro sua voluntate efficere non potest, ut effectus suaptè natura pendeat ab eo, à quo non pendebat, quia ab intrinseco non indigebat, non enim Deus potest immutare indigentiam rei non immutata natura.

65 Resp. Amic. citat. effectum habentem esse totaliter ab una causa posse alia indigere, non ad existendum simpliciter, sed ut perfectiori modo existat, firmiùs nempè, & stabiliùs, cùm enim existentia ejus sit defectibilis, quo per plures actiones totales existit, eò magis perficitur; & fit minus defectibilis, quia ut desinat esse, non sufficit desitio unius actionis, sed utriusque. At hæc solutio ruit ex doctrina ipsius Amici num.27. quia explicari non potest, quiddicat hic perfectior existendi modus, aut roboratio effectus in esse, vel enim diceret novam intensionem formæ, & aliquam novam perfectionem ejus, & hoc non, quia id locum non habet in formis substantialibus, & in accidentalibus supponitur, formam esse ab uno agente productam cum tota intensione, & si aliqua perfectio additur effectui ex vi influxus alterius causæ, jam non erunt causæ ejusdem effectus, sed majoris, aut saltem non tali modo, quo ab una foret, in quo sensu tantum movetur quæstio, vel diceret novam conservationem, & hoc non; tum quia loquimur omninò de primo instanti, in quo effectus dicitur produci, & non conservari; tum quia multi effectus non indigent eorum

eorum indigentia totaliter exhauritur per dependentiam ab una tantum causa conservante; tum tandem quia sicut non datur influxus sine effectu recipiente esse, ita nequit cessare influxus, nisi cesset effectus, ergo sicut res per duplicem influxum totalem bis produceretur, quod implicat, quia si res desinat esse ex vi desitionis unius tantum influxus, taliter desinit, ut amplius non sit, unde non nisi semel potest res corrumpi, dum existit; si dicas, ex vi desitionis hujus influxus conservativi effectum non corrumpi, quia adhuc conservetur ex vi alterius. Contra, ergo per illum priorem effectus non conservabatur, quia nihil prorsus amittit effectus ex vi desitionis ejus, nec illo prorsus indigebat, non solùm ad existendum simpliciter, sed neque ad existendum firmiùs, & stabiliùs. Si dicas, ex vi desitionis unius influxus effectum desinere, non secundum substantiam, sed secundum aliquam dependentiam. Contra, hæc dependentia, quæ effectui deperit ex desitione unius influxus, vel in effectu dicit quid distinctum ab ipsemet influxu, vel non; si non, est quid distinctum, ergo ex vi desitionis hujus influxus non desineret, nisi ipsemet influxus, si verò quid distinctum est ab ipso influxu, & effectu, & perit ex desitione influxus, adhuc remanente effectu secundùm substantiam, ergo non substantia effectus conservabatur per illum influxum, sed tantum aliquod accidens ejus.

66 Tertia ratio deducitur ex præcedenti, non potest res eadem in eodem instanti bis produci, ergo nec esse à duabus causis totalibus totaliter causantibus. Consequent. patet, quia si per duplicem actionem totalem res accipit esse, his utique in eodem instanti producitur; Probatur assumptum, non potest res eadem in eodem instanti bis corrumpi, ut nuper dicebamus, ut enim res tota, & totaliter desinat, sufficit una corruptio, qua peracta, nil ampliùs res remanet destruendum, ergo pariter de productione dicendum. Ruvius quæst. citat. in fine negat consequent. quia licèt in casu effectus duplici actione totali fiat à duobus agentibus, semel tantum exit extra causas suas, quod ex modo procedendi à diversis causis subordinatis ait intelligi, à quibus, licèt procedat effectus, non bis, sed semel producitur, quia semel ab illis egreditur. Contra, ejusmum ipsum à Ruvio adductum in confirmationem sui responsi est ejusdem destructio, quando enim effectus procedit à diversis causis partialibus, & subordinatis, utique concipitur semel exire, quia actio unius non sufficit ad ponendum effectum sine actione alterius, nec sufficienter exit ab una sine alia, at in proposito utraque causa totalis esset, & utriusque actio totalis, & sufficiens pro positione effectus, ergo effectus ad singulas relatas sufficienter intelligitur egredi ab una quaque, atque ita si in eodem instanti concurrunt tales causæ ad effectum, bis ponitur in esse, semel ab una, & semel ab alia simul.

Amicus verò concessa consequent. negat assumptum; Ad probat. inquit, posse rem bis corrumpi in eodem instanti, si in eo desineret per subtractationem duplicis influxus totalis, quo prius conservabatur. Contra, ambo hi influxus non sunt ita inter se connexi, ut unus necessariò cessare debeat ad desitionem alterius, cesset igitur unus influxus alio remanente, vel desinit effectus secundùm substantiam, vel non; si non, ergo per influxum priorem non conservabatur, nec ille influxus ad hunc effectum prorsus attinebat, cùm ex desitione ejus nihil substantiæ huic effectui depereat; quod si dicat deperire dependentiam; jam hoc impugnatum est supra; si desinit effectus secundùm substantiam, vel ita desinit, ut nihil ampliùs destruendum remaneat, & sic habetur intentum, quod res non potest bis corrumpi in eodem instanti; si remanet aliquid, & aliquid destruitur, signum est, quod non conservabatur id, quod remanet ex vi illius influxus, sed tantùm id quod destruitur, & hoc semel destructum nequit ampliùs corrumpi, nisi iterùm producatur.

67 Postremò nullus fingi potest casus possibilis, in quo duæ causæ totales æqualis activitatis, & eodem modo eidem passo applicatæ producant totaliter eundem effectum, ut docet Scot. 4. dist. 10. quæst. 2. Q. tali enim modo ab utraque sic applicata causabitur, quali à singulis divisim causari non posset, nam si effectus est divisibilis secundùm perfectionem, tunc perfectior effectus ab utraque exibit, quam non exiret ab altera seorsim; ut duo luminosa eidem aeri, vel corpori diaphano æquè applicata, & invicem compenetrata producent intensius lumen; si verò effectus est indivisibilis secundùm perfectionem, ut ponitur forma substantialis, tunc utique idem effectus ab utroque prodiret, qui ab altera seorsim, sed non eodem modo, nam ab utraque erit citiùs, & in maiori distantia, quam esset ab altera seorsim, sic duo ignes eidem stuppæ æquè applicati producerent eandem ignis formam, sed post ita brevem alterationem (ait Doctor) quæ non sufficeret ad ignitionem ab altero istorum præcisè agente, si denique constituatur casus, quod effectus sit indivisibilis, & etiam indivisibiliter producibilis, scilicet in instanti, ut v. gr. quod duo ignes applicentur materiæ ultimo dispositæ. Dicunt aliqui neutrum agens operaturum, quia unum impediret actionem alterius, quod non videtur verisimile, cum sint agentia eiusdem rationis, & æqualis virtutis, non verò contraria unde potius se coadjuvare debebunt in actione quam impedire. Dicunt alii, unam tantùm fore operaturam, & hanc à Deo esse determinandam; sed non videtur, cur altera debeat otiosa relinqui, cùm sit sufficienter applicata passo. Dicunt alii, utranque attemperare suum concursum, ita quod non totam exerant virtutem, sed partem, at hoc non videtur benè dictum de causa naturali, quæ applicata passo, agit quantum potest, cùm in sua potestate non habeat agere, nec etiam habet modum agendi.

Rectiùs itaque dicetur, quod in tali casu duo illi ignes totaliter agentes duplicem formam producent in eadem materia, cùm enim virtus amborum simul sumpta sit major extensivè, quam alterius tantùm, poterit attingere duplicem formam, & cùm potentia materiæ sit incapax duarum formarum simul solùm respectu agentis naturalis, ut dictum est disp. 5. quæst. 6. art. 2. consequenter in casu nostro, cùm materia subesset actioni agenti supernaturalis, qui duos ignes applicuit æqualiter illi, consequenter nullum est inconveniens dicere, quòd materia tunc duplicem recideret formam. Sed dices, si facta tali applicatione, de cætero Deus sineret tales causas operari juxta naturam suam, certè ex natura rei non producerent plures formas in eadem materia, quia istæ ex natura rei sunt incompossibiles, & supponimus, Deum ulterius non impedire talem effectum. Respond. teneri ad solutionem argumenti etiam Adversarios, negantes, naturaliter eundem effectum posse totaliter procedere ex virtute naturali duarum causarum; itaque dicimus, quod neuter ignis ageret secundùm totam virtutem, impedimentum autem oriretur ex incapacitate subjecti, sicut si in subjecto sint sex gradus caloris, ignis huic subjecto applicatus non agit in illud secundùm totam suam virtutem, etiamsi sit causa naturalis, quia reperit subjectum non receptivum nisi duorum graduum, & per hoc solvitur instantia, quam urget Bonet. citat. de duobus ignibus eidem stuppæ applicatis.

Solvuntur rationes.

68 IN oppositum obiiciunt primum, quod de facto si plures Sacerdotes simul super eundem panem verba proferant consecrationis, & simul compleant, omnes simul consecrant; & similiter si plures simul eundem hominem baptizent, pariter conferent eundem effectum gratiæ, ergo, &c. Respond. quod licèt in sententia asserente, Sacerdotem, & Sacramentum esse causas physicas gratiæ argumentum vim aliquam haberet, tamen in altera sententia, quæ Sacramentis virtutem dumtaxat moralem concedit respectu gratiæ, nullam prorsus vim habet, immo addit Masius, neque in illa priori sententia argumentum urgere, quia in ea sententia ponuntur Sacramenta causæ physicæ instrumentales, non principales, de quibus tantùm verum est, plures totales ejusdem effectus esse non posse ob rationes allatas, esse autem plures instrumentales non inconvenit, quia non proinde multiplicantur virtutes influentes, cùm instrumenta non agant propria virtute; Caraffa tamen, & Aversa volunt rationes urgere æquè de causa instrumentalis, ac de principali, quia si possent adhiberi plura instrumenta totalia ad eundem effectum, idem quoque sequeretur de pluribus principalibus.

Sed quicquid sit de hoc priori responsioni standum est, quam Scot. dedit 4. dist. 6. quæst. 2. §. *De primo*, &c. ubi argumentum hoc conficit in terminis; & respondet, propositionem illam, idem esse non posse à duabus causis totalibus, valere de causa inducente formam effectivè, idest physicè, & talem causam ait esse Deum, non Ministrum. Sed objicit Doctor, saltem formam Baptismi, ut est Sacramentum, inducit Minister; & sic sunt duæ causæ totales ejus in eo casu. Respondet, neutrum Ministrum in abluendo esse causam totalem, quia sive ablutio fiat per immersionem, sive per aspersionem, tamen quando simul movent, neuter utitur tota sua virtute motiva, sicut quando duo portant pondus, quod alter solus portare posset; dubitat tamen adhuc, quia saltem respectu prolationis verborum uterque est causa totalis, & sic quantum ad unam partem effectus exterioris, qui est Sacramentum, erunt duæ causæ totales. Et respondet, difficile esse, quin alterius verba superfluant, ita quòd non sint per se pars unius Sacramenti, quia ponere duo ejusdem rationis esse partes unius, quod simpliciter esset perfectum, habendo alterum eorum propartè, videtur superfluum, quæ autem superfluant, & cujus proferentis, difficile est assignare, ait Doctor; addit tamen in extra, quod baptizatio illa valeret, quam Deus acceptaret, Posset dici, Deum instituisse ad exhibitionem talis signi inducere in baptizato effectum supernaturalem, sive hoc exhibeatur ab uno ministro, sive à pluribus, quia id non importat in signato respectu signi physicam, & essentialem dependentiam, quam tantùm negamus in effectu ad plures causas totales, & Sacramentum unum æquè constitui ex absolutione, & verbis ab uno, vel pluribus prolatis, quia ad unitatem Sacramenti non videtur necessario requiri prolatio verborum ab uno tantùm ministro.

69 Secundò non implicat, idem duplici actione totali conservari, ergo neque produci. Consequent. patet, cum enim creatio, & productio eandem importet dependentiam, paritas debet admitti, Probatur assumptum, quia Scot. quol. 10. sub L. admittit possibilitatem transubstantiationis productivæ, ita quod transubstantiatio sit vera actio substantialis de se sufficienter productiva Corporis Christi, si alibi non existeret, sed quia de facto supponitur Corpus Christi præexistens, ideò non habet rationem productionis, sed conservationis, juxta quem dicendi modum, quem sequitur Suar. 3. par. disp. 50. sect. 5. & putat probabilem in via Scoti P. Faber. 4. disp. 45. cap. 7. & Aretinus 4. dist. 11. qu. 3. art. 7. per unam actionem totalem conservatur in Cœlo, & per aliam totalem in Eucharistia ex vi conversionis, quarum una cessante, adhuc Corpus Christi existeret ex vi alterius.

Respond. negando assumptum, ad Probat. dicimus, Doctorem de facto non admittere transubstantiationem per productivam, sed tantùm adductivam, etiam quol. illo 10. nam ibi sub L. explicat, quomodo possit fieri transubstantiatio in aliquod præexistens absque aliqua mutatione, nec priori, nec concomitanti in termino ad quem, quod transubstantiationi panis in Corpus Christi, quam de facto in Eucharistia fieri credimus, nullatenus potest convenire, in qua Corpus Christi fit de non præsenti speciebus, præsens, & consequenter necessariò debet mutari mutatione acquisitiva; solùm igitur ibi ostendit, in quo sensu sit possibilis conversio unius in aliud præexistens, productiva, seu conservativa, & ait, esse possibilem, non eo modo, quo ponit Suar. quasi actioni, qua conservatur in Cœlo addatur alia actio Eucharistica, per quam iterùm sub speciebus conservatur ex vi conversionis panis in ipsum independenter prorsus ab actione, qua conservatur in Cœlo, sed in hoc sensu, quod si Deus conservaret Solem in suo esse ex vi desitionis vermis, ulterius ipsum non conservaturus, si vermis non desineret, tunc optima ratione vermis diceretur in Solem conversus, & Sol perseveraret in esse ex vi desitionis vermis, at si tale decretum non interveniret de non ulterius conservando Sole, nisi vermis in terra desinat, planè vermis desinens conversus in Solem dici non posset, quia secundùm hoc, inquit Doctor, posset dici; Deum, quidquid annihilat, convertere in Solem, quia vult Solem manere in suo esse post esse illius annihilati. Ex quo patet juxta hunc modum possibilem conversionis productivæ à Scoto assignatum non intervenire duplicem actionem conservativam, sed terminum ad quem conversionis perseverare in esse per actionem, qua prius conservabatur, sed dependenter à desitione termini conversi, ita quod si hæc res non desineret, illa non ampliùs conservaretur.

70 Tertiò causæ secundæ non sunt de se, & ex natura sua determinatæ adhunc effectum numero potius, quam ad alium in eadem specie, ergo quod Deus facit per unam causam, potest etiam facere per aliam, & hoc totum patet ex præcedent. artic. ergo simul existentibus, & applicatis duabus causis totalibus, poterit per ambas eundem numero effectum totaliter producere. Confirmat. quia dependentia adæquata effectus ad causam totalem utique ex natura rei connotat carentiam concursus alterius causæ, sicut quantitas in loco excludit ex natura rei aliam quantitatem ab eo, ergo sicut hæc actualis incompossibilitas duarum quantitatum potest à Deo impediri in ordine ad locum, ita actualis incompossibilitas duarum actionum totalium in ordine ad eundem effectum. Demum eadem forma potest de potentia Dei plures informare materias, & idem accidens esse in pluribus subjectis, quod contingeret, si duo corpora in eodem loco ponerentur, quod divinæ potentiæ non denegatur, tunc enim haberet idem ubi, ergo idem effectus tunc foret à pluribus causis totalibus in genere causæ materialis.

Respond. concessa prima consequent. disjunctim, negando alteram ob rationes allatas. Ad Confirmationem, negatur paritas, potest utique Deus impedire incompossibilitatem formarum in eodem subjecto, & quantitatem in eodem loco, non tamen dependentiarum essentialium adæquatarum in eodem effectu, nec rationes, quæ militant de istis, concludunt æquè de illis. Ad aliud negat Scot. assumptum, quod etiam nos ex professo docuimus disp. 4. quæst. 7. art. 2. Ad probat. ait Doctor ad 4. quod illa duo corpora utique haberent eundem locum pro materiali, quatenus forent in eodem spatio compenetrata, & eadem superficie ambita, at singula haberent distinctas præsentias, & ubicationes ad eundem locum extrinsecum.

71 Quartò possunt esse plures formæ ejusdem rationis in eodem subjecto de potentia Dei, ut plures albedines in eodem pariete, immo de facto in eodem fundamento reperiuntur plures relationes ejusdem rationis, ut plures paternitates in eodem homine, plures similitudines in eodem albo, ergo & plures dependentiæ ejusdem rationis in eodem effectu. Confirmat. non minus paries est formaliter albus per albedinem, & homo pater per paternitatem, quam effectus sit formaliter effectus per dependentiam, ergo sicut paries potest esse formaliter albus per duplicem albedinem, & homo pater per duplicem paternitatem, ita & effectus per duplicem dependentiam. Confirmat. adhuc, quia non sunt incompossibiles, simul in causa plures activæ productiones totales, nam in divinis de facto admittitur in Patre, generatio activa respectu Filii, & activa spiratio respectu Spiritus Sancti, ergo neque erunt incompossibiles plures passivæ in effectu, immo de facto in divinis spiritus Sanctus producitur à Patre, & Filio duplici spiratione totali, neuter enim partialiter, ac insufficienter spirat.

Respond. Scotus, non repugnare, quod plures formæ, & relationes ejusdem rationis sint in eodem, sed aliquibus specialibus relationibus repugnat, puta de pendentiis essentialibus, talis enim est una ad terminum totaliter terminantem, non relinquit fundamentum dependens dependentia simili ad quodcunque aliud, unde negat paritatem assumptam. Ad Confirmat. quando plures sunt paternitates in eodem patre, & plures forent albedines in eodem subjecto, nunquam sequitur, eundem effectum formalem esse à pluribus causis totalibus, cum enim effectus formalis sit ipsamet forma communicata subjecto, tunc uti plures essent formæ subjecto communicatæ per plures informationes, ita plures essent effectus formales ejusdem rationis, at per plures dependentias ejusdem rationis haberetur idem numero effectus à pluribus causis totalibus. Dices, effectus formalis secundæ albedinis sufficienter haberetur per primam, & adhuc non repugnat haberi per secundam, ergo ita in proposito. Negatur paritas; tum quia per alteram albedinem non habetur idem numero effectus, sed tantùm idem specie; tum quia per albedinem, & cœteras formas accidentales non accipit subjectum esse simpliciter, sed tantùm secundùm quid, potest autem res pluries eandem recipere denominationem accidentalem, ut pluries dici alba, pluries dici similis, sed non potest dici pluries esse, vel pluries produci in esse simpliciter, nec simul, nec successivè, quamdiù existit. Ad aliam confirmat. negat Scot. 1. dist. 11. quæst. 2. ad secundam paritatem, quia major est incompossibilitas productionum passivarum, quàm activarum in eodem supposito, unde postea dist. 12. quæst. 1. negat, Patrem, & Filium esse duo principia Spiritus Sancti, & duos spiratores, quia spirant per eandem numero virtutem spirativam in utrisque existentem.

72 Quintò si duo corpora æqualia in eodem loco circumscriptivè à Deo ponantur, tunc repletio illius loci, & distantia laterum sufficienter habetur per singula, quia quocunque amoto, adhuc locus dicitur plenus, & non vacuus, & latera continentis distare. Deinde potest res præexistens iterùm produci, in quo casu ex vi duplicis actionis haberet esse totaliter; Probatur assumptum, quia ita de facto contingit in cujuscunque rei conservatione, quòd eadem res continuò producitur, & si eius esse multo antea præcesserit. Denique in genere causæ finalis id non videtur posse negari, nam ut ait Aristot. 2. de Anim. 88. lingua ordinata simul est ab ipsa natura, & propter gustum, & propter loquelam, & potest aliquis plures fines intendere æquè primo, ita quod altero cessante, adhuc agens operaretur, & eodem modo ob alium finem, idque sæpè contingere in moralibus, sæpiùs compertum est.

Respond. ex Scoto quol. 11. M. & N. negando, in eo casu unicam esse repletionem, & distantiam, tot enim sunt, quot corpora interjecta, quia facere latera distare formaliter, est occupare locum, & replere, itaut verè ab illo loco corpus contingatur, at in casu per unam repletionem locus ille non dicitur contineri, nisi unum corpus, nec ejus latera distare dicuntur, nisi semel, addito igitur novo corpore, additur nova repletio, & nova distantia laterum loci in genere causæ formalis, & licèt prima repletio sufficeret, ut absolutè locus non diceretur vacuus, & tamen per alteram, & alteram locus dicitur magis plenus, quatenus magis à vacuitate recedit, unde nunquam eodem modo dicetur locus plenus per unam repletionem, & plures, nam perfectiori modo plenus dicetur per plures, quàm per unam.

Ad secundum negatur assumptum, cum enim actio productiva rei ad hunc finem sit destinata, ut fiat per eam res de non existente existens, planè implicare videtur, quod res præexistens possit iterùm produci, ut fusius in lib. de Gener. & falsum est, in conservatione rei id contingere; quia conservatio non est distinctus influxus à prima rei productione, sed est eadem permanens, & continuata productio ejusdem termini, ut patet ex dictis disputat. præcedent.

Ad tertium jam dicimus, non multum esse de fine curandum, quia ejus causalitas non est vera, & physica; adhuc tamen præstat etiam in moralibus negare, eundem actum virtutis fieri posse ob plures fines totales, & æquè primos, cum enim in moralibus finis totalis, vel principalis det speciem actui essentialem, & primam in genere mor. s, si actus aliquis æquè primo ex duplici motivo virtutis exerceretur, jam actus ille æquè primò poneretur in pluribus speciebus essentialibus, quod repugnat in moralibus æquè, ac in physicis; sicut ergo dicimus in causis efficientibus totalibus, quod simul applicatæ nunquam eo modo effectum producent, quo facerent seorsim, nam vel eum producent perfectiorem, vel in minori tempore, aut in majori distantia, & alia consimili disparitate, ita in causis finalibus intentionalibus si duo motiva virtutis voluntati applicentur ad talem actum ponendum, ad cujus productionem alterum illorum sufficeret, dicendum, vel, quod voluntas in actum duplo perfectiorem prorumperet, vel in actum in æquali gradu, sed citius, & velocius in duplo, & demum, ut ait Tatar. quol. 18. nunquam voluntas ex uno operabitur motivo eo modo, quo ex duobus, quia cum his semper operabitur cum majori promptitudine, alacritate, &c. in qua vero specie virtutis poneretur actus ita genitus, pertinet ad tract. de actibus humanis; Tatar. cit. ait, pertinere ad quandam virtutem mixtam, quod satis probabile est.

73 Sextò tandem communis urgetur, sed solida difficultas; de facto ejusdem effectus sunt duæ causæ, scilicet Deus, & creatura, quarum prima est simpliciter totalis, & se sola sufficiens ad ponendum effectum, altera verò partialis; sed eadem est difficultas de superfluitate partialis causæ cum totali, sicut totalis cum totali, ut patet consideranti, ergo si illud est possibile, immò est de facto, etiam & istud, Nec sufficit communis evasio, quod istæ sunt causæ alterius ordinis, non ejusdem. Quia difficultas æquè urget in illis, sicut in istis, si ibi ponatur altera causarum simpliciter, & absolutè totalis, & non tantùm in ordine suo, ut est in proposito de causa prima. Nec sufficit dicere, quòd causa prima est totalis in actu primo, quatenus de se habet virtutem sufficientem ponendi totum effectum, si vellet, at in actu secundo

partialis

partialis est, & ejus concursus est insufficiens secundùm rem, ut detur locus actioni causæ secundæ, quæ est communis resp. Recentiorum. Non sufficit, quia tam indignum est vilificare causam primam in actu primo, quàm in actu secundo, sicut igitur in actu primo non ponitur causa prima dependens à secunda, ita neque concursus ejus secundùm rem tam debilis poni debet, & attemperatus, ut necessariò indigeat concursu causæ secundæ, & sine illo sit secundùm rem insufficiens, sic enim in actu secundo dignior non esset concursus primæ causæ, quàm secundæ, de quo satis dictum est superius. Nec absolutè satisfacere videtur solutio P. Vulpes tom.1. part.2. disp.7. art.6. num.6. quod divinus concursus licèt sit secundùm rem sufficiens, & totalis, adhuc tamen secundùm modum est insufficiens, & partialis, quatenus sua libertate, non necessitate finit causas secundas secum agere. Non valet, nam si secundùm modum ideò est insufficiens, quia secum assumit creaturas ad causandum, ergo pariter si essent plures causæ totales, influxus earum singuli dicentur sufficientes secundùm rem, quatenus singuli attingerent effectum totum ac totaliter, non tamen secundùm modum, quia cum una causa concurrit alia, licèt non ex necessitate. Nec sufficit, si dicas, effectum non dependere essentialiter simpliciter à causa secunda, sed tantùm secundùm quid, quia potest sine illa esse; nam hoc modo dici posset effectum pendere posse à duabus causis totalibus essentialiter secundùm quid.

74 Resp. hanc difficultatem tangi à Scoto 2. dist. 37. M. & N. cui nullam assignat respons. ibi, & ideò Lichet. eo loco, & Bassolius adhibent vulgarem resp. de causis subordinatis, & non subordinatis, quæ non sufficit, ut diximus, quando in subordinatis una est simpliciter, & absolutè totalis; tangit iterùm hanc difficultatem Doctor 4. dist. 12. quæst. 1. sub 8. ubi similiter non solvit, sed ait, difficile esse salvare causalitatem causarum secundarum, stordo inter primam causam, & secundam non est necessarius, quæ necessitas ordinis non videtur posse poni, nisi ponendo cum Recentioribus concursum causæ primæ insufficientem secundùm rem, ac proinde suaptè natura exigentem confortium influxus causæ secundæ, ex cujus conjunctione integretur influxus sufficiens; retigimus etiam nos hanc difficultatem disp. 2. quæst. 3. art. 3. ad 1. sed eam sicco pede ibi pertransivimus, cummuni solutione contenti, & quidem hic etiam potiùs audiremus, quid alii dicant, quam aliquid proferre; tamen ne argumentum penitus intactum relinquamus, recolimus ex dictis hac disp. quæst. 1. art. 2. concursum Dei fundamentaliter sumptum esse unicum, & simplicissimum ad omnes effectus, eundem scilicet actum efficacem divinæ voluntatis, sed ob suam eminentiam, & illimitationem esse virtualiter multiplicem, & diversis nedum numero, sed etiam specie influxibus æquivalere majori, & minori, ut libet divinæ voluntati, nam utique major est concursus, quo Deus utitur cum æquo ad equum generandum eo, quo utitur cum calore ad alium calorem producendum, sed talis diversitas notari nequit in divino concursu secundùm rem, quia à parte rei est idem prorsus numero actus, quo cum equo producit equum, & cum calore calorem, sed tantùm in modo applicandi eundem actum ad plures, & plures effectus exigentes juxta eorum naturam varios, & varios influxus, qui modus applicandi divinum concursum satis arcanus est, utpotè spectans ad suavem Dei dispositionem, qua universum gubernat, & in hoc sensu dicitur Deus causis secundis suum attemperate concursum, non quod hoc faciat secundùm rem, remittendo nimirum, vel intendendo suum influxum, sed quia id facit in modo applicandi illum, & in hoc sensu etiam dicitur influxus Dei insufficiens non secundùm rem, sed secundùm modum, quatenus ex modo, quo applicatur, indiget consortio causæ secundæ; ita quod sine ea sic applicatus non attingeret effectum, & in hoc demum sensu poni potest ordo necessarius inter primam, & secundam causam; hæc autem attemperatio locum habere nequit in duabus causis totalibus totaliter concurrentibus ad eundem effectum.

75 Sed dices, causam præsertim liberam se applicare ad agendum formaliter per ipsam effectus productionem, & Deum se applicare ad agendum cum causis secundis quatenus eis exhibet concursum suum, exhibet autem illum, dum actualiter concurrit cum eis, ergo hæc varia applicatio modo major, modo minor concipi nequit, nisi in ipso concursu exhibito, quatenus secundùm se modo major est, modo minor. Respond. assumptum verum esse in sensu formali, sed non in sensu causali, non enim virtus activa causæ ideò hic, & nunc est applicata ad agendum, quia agit, sed ideò agit, quia applicata est, & magis agit, quia magis applicata, unde voluntas in nobis tanto magis applicat suam virtutem, quanto intensiorem actum vult elicere; sicut ergo per eundem actum absque illa prorsus mutatione in ipso potest Deus velle, & non velle aliquod objectum, ita eundem actum potest modo magis, modo minus applicare ad varios effectus producendos, qui tamen in se consideratus præcisa hac, vel illa applicatione sufficientissimus est sine causa secunda ad ponendum effectum. Ais; ita dicendos, nos incidere in modum dicendi Recentiorum, qui influxum Dei faciunt insufficientem, ut hic, & nunc applicatum, atque ita eum ipsis vilificare causam primam in actu secundo. Negatur assumptum, cùm enim Recentiores concursum Dei ponant aliquid creatum ex parte effectus se tenens, non solùm in modo exhibendi concursum, sed etiam in ipso concursu exibito insufficientiam agnoscunt, & ideò secundùm rem ipsum statuunt partialem, & insufficientem, & consequenter verè in actu secundo causam primam vilificant: sed nos, qui ponimus, concursum Dei exhibitum esse actum efficacem divinæ voluntatis, ad cujus absolutam virtutem sequitur immediatè effectus in rerum natura, nullam prorsus agnoscimus insufficientiam in entitate ipsius concursus, sed solùm in applicatione illius, unde solùm in modo exhibendi concursum agnoscimus insufficientiam, & attemperationem non in ipso concursu exhibito, & ideò non vilificamus causam primam, nec etiam in actu secundo, quia ejus concursus secundùm sibi intrinseca sufficiens est, & totalis.

DISPUTATIO NONA.

De Continuo.

1 *IN priori parte librorum de Physico auditu egimus de principiis, tum in fieri, tum in facto esse corporis naturalis in communi; egimus de natura, ut est principium affectionum, & operationum ejus, & demum de causis ejus extrinsecis, per se, & per accidens. Nunc alteram partem aggredimur, in qua de affectionibus, ac attributis ejus in communi agendum est; & quamvis initio 3. Phys. unde hæc pars incipit, Philosophus sermonem de motu instituat, quantùm sufficit ad ejus quidditatem insinuandam pro majori explicatione definitionis naturæ, quam præmiserat in 2. quia tamen exactam ejus tractationem non prosequitur in hoc 3. quem potiùs ferè totum insumit in declaranda infiniti natura, sed in 5. ubi agit de speciebus ejus, unitate, & pluralitate numerica, & contrarietate, & in 6. ubi agit de continuitate motus, & ejus partibus, & in 7. de comparatione motuum ad invicem, & de causa efficiente motus, ex quo tandem viam sibi parat ad investigandum in 8. primam omnium causam efficientem motus, scilicet primum Motorem: hac de causa nos quoque disputationem de motu ad ultimum differemus, præmittendo disputationes illas, quæ nobis viam sternunt ad ejus cognitionem, talis autem in primis est disputatio de Continuo, quia & motus est de genere continuorum, & corpus mobile eius adequatam subiectum, & constito, quod continuum non componatur ex indivisibilibus, sed ex partibus in infinitum divisibilibus, agemus subinde de infinito, ut indè pateat, qualis partium infinitas sit admittenda in continuo, & quia inter species motus principem obtinet localis sedem, ut à quo cæteri pendent motus, naturam loci, & vacui, in quibus motus iste peragitur, investigabimus: & quia motus, ut successivus, tempore mensuratur, de tempore sermonem instituemus; & hinc positivè exactam cognitionem motus deducemus, & trademus.*

QUÆSTIO PRIMA.

In quo consistat ratio quantitatis continuæ, & an à substantia corporea, aliisque ejus accidentibus realiter distinguatur.

2 IN principio hujus disputationis quæstionem hanc proponimus, non quia continuitatem in sola quantitate agnoscamus, cùm admittenda sit etiam in cœteris rebus corporeis seclusa quantitate, nec quia de quantitate hic intendamus agere ex professo, cùm alibi sit locus ejus; sed ideò quæsitum istud præmittimus, eò quia peculiari quodam modo, & quasi appropriatè solet continuitas in quantitate designari, & quia cùm sit affectio quædam integris corporis naturalis cæteras origine præcedens, & illi ratio essendi in loco circumscriptivè, non debet in his libris ejus natura prorsus sub silentio præteriri; specialiter autem inquirimus hic de ratione quantitatis permanentis, nam de successiva inferiùs agemus sub ratione temporis, & motus.

Circa 1. quæsiti partem variæ sunt opiniones. Prima opinio, quæ tribuitur Thomistis, constituit rationem essentialem quantitatis in ratione mensuræ, tum activæ tum passivæ, ita insinuavit S. Tho. p. 1. q. 29. art. 1. & opusc. 12. Secunda constituit essentiam quantitatis in divisibilitate in partes entitativas, & integrales ad differentiam rerum spiritualium, quæ sunt penitus indivisibiles in hujusmodi partes, tribuitur Scoto 5. Met. q. 9. & in Prædicam. quæst. 17. Tertia oponio communior statuit essentiam quantitatis in extreitate, seu extensione partium, & hunc esse effectum formalem, quem tribuit substantiæ; Verùm Asseclæ hujus sententiæ non eodem modo loquuntur de ista extreitate partium, & extensione; cùm enim hæc duplex possit in rebus constitui, una in ordine ad se, seu partium in toto, alia in ordine ad locum, seu partium in loco, & prima adhuc dupliciter cogitari possit, uno modo, quod solùm importet pluralitatem partium in toto, & distinctionem entitativam unius ab alia, alio modo, ut ultra hanc distinctionem addat etiam ordinem unionis earum ad invicem, quatenus quælibet certa pars immediatè unitur alii parti, & non immediatè omnibus, sed servant ordinem, quem postulat totum ipsum integraiæ nulla habita ratione loci, ut aliæ sint mediæ, aliæ extremæ, & cùm secunda extensio in ordine ad locum adhuc duplex sit, alia actualis, per quam singulis partibus rei correspondent singulæ partes loci, alia aptitudinalis, per quam etiam si actu essent omnes corporis partes in eodem spatio compenetratæ, adhuc tamen actualem extensionem petunt in eo, & unam esse extra aliam etiam localiter; Hinc Aliqui constituunt essentiam quantitatis in extreitate partium in ordine ad se in primo sensu, itaut effectus formalis quantitatis sit afferre pluralitatem partium integralium, & earundem distinctionem rebus, quas afficit; ita Aureol. 2. d. 12. q. 2. ar. 4. Capr. 2. d. 18. q. 3. Dur. 1. d. 34. q. 1. Scot. in Log. q. 2. de quant. Tol. 1. Phys. q. 7. Compl. disp. 13. Log. q. 3. Mas. 1. Phys. c. 2. q. 1. Vasq. 3. p. disp. 190. c. 3. & quicumque negant, substantiam esse divisibilem in partes entitativas, ac integrales quantitate seclusa; Alii constituunt essentiam quantitatis in extensione partium in toto in secundo sensu, ut scilicet dicit non solam entitativam distinctionem partium, sed etiam dispositionem, & coordinationem earum in toto, ut aliæ sint mediæ, aliæ extremæ, & non inter se confusæ, & complicatæ, ita Fons. 5. Met. c. 3. q. 1. Jo. de S. Th. q. 16. Log. art. 1. & videtur fuisse sententia Doctoris in 4. d. 10. q. 1. M. ubi explicat essentiam quantitatis per positionem partium in toto, quæ extensionem partium in ordine ad se in hoc secundo sensu importare videtur, nam extreitatem partium in primo sensu tribuit Doctor substantiæ seclusa quantitate 4. dist. 12. qu. 2. & d. 3. q. 4. ad argumenta, & alibi sæpè, sequuntur hunc dicendi modum, ut de mente Scoti, P. Faber, Aretin. Ribarnes in 4. sent. cum locum, & rursus Faber 5. Met. disp. 13. c. 5. Ex his verò, qui explicant essentiam quantitatis per extensionem in ordine ad locum. Alii constituunt in actuali extensione locali, ut nuper Aversa quæst. 22. sect. 2. Alii in extensione tantùm aptitudinali, ut multi ex nostris, P. Sghemma 1. Phys. digress. 3. q. 3. Fuentes in Log. q. 15. diff. 1. art. 2. Roccus 1. Phys. q. 7. Postremò Suar. disp. 40. Met. sect. 4. considerans substantiam corpoream quantitate exutam adhuc ex natura rei futuram esse in loco extensivè, & divisibiliter juxta extensionem partium, quam in se habet, constituit essentiam quantitatis in impenetrabilitate, vel in radice illius, ita ut effectus formalis quantitatis sit afferre rebus impenetrabilitatem, sequitur Ruvius 1. Phys. c. 3. quæst. 2. Amicus tract. 15. q. 4. dub. 4. articul. 7. Hurtad. disp. 13. Met. sect. 5.

Circa alteram quæsiti partem est famosa Nominalium sententia, qui non distinguunt quantitatem velut accidens quoddam à substantia corporea, cœteriisque ejus accidentibus realiter, sed esse ipsammet earum rerum entitatem, ita ut substantia sit per se quanta, & extensa, pariter, & qualitas, atque ideò in quacunque re non unam assignant quantitatem, sed tot, quot sunt entitates physicæ in ea, ita quod alia est quantitas materiæ, alia formæ, & alia aliorum accidentium, ita Ocham in 4. dist. 4. sed fusiùs in tract. de Corpore Christi Domini c. 17. Gabriel in 2. dist. 16. Major in 2. d. 12. q. 2. Rubion 4. d. 12. q. 5. & favet Hurt. disp. 13. Met. sect. 2. & Ariag. disp. 5. sect. 1. At opposita sententia receptissima est, & plausibilis, utpotè, & magis consentanea naturali rerum constitutioni, & magis apta ad explicandum Sacratissimum Eucharistiæ Mysterium ubi Catholici credunt, quantitatem manere cum cœteris accidentibus sine substantia panis, & vini, quam fusè tractat Faber. 5. Met. disp. 13. cap. 2.

ARTICULUS I.

Explicantur essentia Quantitatis continuæ.

3 DICimus, essentiam quantitatis continuæ consistere in extreitate partium incompossibilium ex natura sua, & in actu primo, in eodé spatio, seu consistit in immediata exigentia extensionis impenetrabilis in ordine ad locum. Concl. est contra omnes relatos dicendi modos excepto ultimo, qui benè intellectus, & explicatus cũ isto coincidit, & expresè colligitur ex Doct. 4. d. 49. quæst. 16. ubi §. *Alii dicunt, &c.* docet, rationem impenetrabilitatis in corporibus à quantitate præcisè provenire, itaut hic sit effectus formalis quantitatis primarius, secundarius verò actualis expulsio, & impenetratio, docet enim ibi ex Philos. 4. Phys. 76. & 77. quod si duæ dimensiones à substantia separari possent, adhuc se penetrare non possent, quod nobis fides ostendit in duabus hostiis consecratis se invicem compenetrare non valentibus, & in 4. dist. 1. q. 5. infra F. inquit, ideò ferram lignum dividere, quia est incompossibilis ratione suæ quantitatis cũ partibus dividendis in eodem loco, unde juxta mentem Doctoris per quantitatem habent corpora in actu primo, quod possint se ab eodẽ loco pellere, & in actu secundo, quòd actu se excludant, & si Deus hunc effectum suspenderet, ponendo duo corpora simul in eodem loco circumscriptivè, per quantitates suas haberent, quod possent, & deberent se invicem pellere, ergo in principio exigitivo hujus expulsionis, & in exigentia impenetrabilitatis essentia quantitatis continuæ sita est; & in hoc fundatur demostratio Aristotel. 6. Physicor. ab initio, quod indivisibile additum indivisibili non facit molem, quia non habent quantitatem, qua se invicem escludant.

Probatur autem, reiiciendo singulos relatos dicendi modos; non enim rectè constituetur essentia quantitatis in ratione mensuræ, aut divisibilitatis, quia vel accipitur mensura, & divisibilitas quomodocunque, & in hoc sensu essentia quantitatis nequeunt constituere, cùm competant cœteris rebus, omne enim scibile est mensura scientiæ ex Aristot. cap. De Aliquid, quia perfectio scientiæ mensuratur à perfectione scibilis, & ut dixit Comment. in unoquoque genere est unum, quod est metrũ, & mensura omnium aliorum; & substantia, ac qualitas corporea, divisibilis est in partes